Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 26 АПРЕЛЬ, 1980 ШУ. • № 50 (6180). • Мах 2 кепиг.

Промышленноста болхлой! ЧоагIбе вай Даьхен индустриальни низ!

СихагIа кара а ерзае эффективно пайда а эца производственни низалех!

Балха юкъеккхувла керда техника, прогрессивни технологи, дикагIйола опыт!

КПСС ЦК тIахьехамашцара.

1 Мая сийна — хьинаре къахьегам!

Дика хоамаш

ЦхьоалагIча майна къахьегама совгIат кийчдара «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаьча Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективе хIанзалехьа май бетта кхоалагIча декада чотагIа мехкдаьтта продукци арахецаш ба Агаронов Владимир Александровича кулгалдеча № 21-2 йолча установка технологаши Коровин Николай Григорьевич керте латтача алхлагIча цеха коллективи.

Декхараш тIехкхоачашдерах я Седиков Павел Александрович керте латтача «ЛЧ» яхача установка коллектив. Биъ бетта плани социалистически декхараши толамца кхоачашдерах рапорт делар цо 17 апреле. Цу юкъедисача денешка тIабоагIача бетта календарагIа установка технологаша арахецаргьа ээараш тоннеш товарни продукци.

* * *

Хьинир айдешIа къахьегоча Нохч - ГIалгIай «Респотребсоюза» чуйоагIача Грозненски производственни комбината коллективо дика къахьегама совгIат кийчдаьд бIаьстан цIейна — ЦхьоалагIча майна. Валоин продукци арахецарех из маьхала яккхарех укх шера хьалхарча биъ бетта задании социалистически декхараши кхоачашдерах рапорт дейнад цо 24 апреле.

Комбинате хьалхара моттиг яьккхай Хануваев Михаилц Богдасаров Сергейи керте латтача колбасни швейни цехий коллективаши Шапчукаев Султано кулгалдеча тарии цеха бойхлошея. Царна еннай Ленински сийлен грамоташи цIе вымпелаши.

ЦхьоалагIча майна сийленца нанъаьхара шерра социалистически яхь йоаржаьй «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода коллективо. Укхаза хьалхалаттачарех цаI я Невельская Татьяна Ивановна керте латтача гальваникий бригада. Предприяте эггара дикагIа йола бригада лоархIаш я из. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча цу коллективо эггара хьалхарчарца рапорт делар иттлагIча пятилетка задани кхоачашъярах. ХIаналехьа тIайоагIача пятилетка чотагIа дукха продукци арахийцай цо.

Бригада кулгалхочо Татьяна Ивановнас наьха къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхарах торо хиннай из толам баккха.

СУРТА ТIА: бригадир Т. Невельская.

Н. ПЛИЕВА сурт.

«ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача химикий девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаьча Аргунски «Пищемаш» заводе дукха ба дика говзанчаш. Царех цаI ва токарь, коммунистически къахьегама ударник Талуев Ахьмад. Цхьанкха смена дIапхийтац Ахьмада шин норма 130—140 процент кхоачаш ца еш. ХIаналехьа биъ бетта задании дикка тIехкхоачаш а яь. къахьегама совгIат кийчдаьд цо ЦхьоалагIча майна.

Массаза а яхь хьалха а латташ хьаьнала къахьегаш волча цунна дукха совгIаташ тийннад. «Пятилетка къона гвардеец» яха дото медали Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена ордени я цун наьха тIа лепаш. «Профессех дикагIвар» яха сийлен цIи яккхара, яьржача яхье коталонаш яхира вIаштта кхозза из сийлен цIи синай Ахьмада.

Предприяте сийлен Улга тIа хьалтеха доалл дуи портрет, иштта завода сийлен Улга тIа дIаяьзбьай Талуева цIи.

СУРТА ТIА: токарь А. Талуев.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Ха ца йоаеш

КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме шен къамаьл деш ков. Л. И. Брежнев белгалдаьккхар дикал дика хьакхчан продукти къахьегамхоша шортта доатталга парте лоархIамгIа гIуллакх ду олий.

Партен правительствай хьалхашта уьттаду декхараш вахаре кхоачашдара чIоагIа къахьег Назрановски совхоз-техникума коллективо. Къаьстта доккхий социалистически декхараш тIа а ийца. хьинар айдена болх бу цу коллективо пятилетка тIеххьарча шера.

Совхоз-техникума коллективо тIехдика хьокхамаш а доалаш. хьаьнала болх бир соахка а. Дийъ шера кхоачашйир пачхьалкхенга ялати дулхи доахкара пхе шера план. Иштта кхоачашйир кхыйола юртбоахама продукци йоккйара план а. Уж толамаш дахар бахьан долаш тха коллектив дIаяздйир республикански сийлен Улга тIа.

«1980 шера бIаьстан кхашкарча балхашта кийчо ярац уж чакхдахаран кхы тIа а дезарий хьашъехьа» болча КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеп соцамо дIадехар кхоачаш а деш, тха совхоз-техникума коллектив укх шера а дика кийчъелар кхашкара балхаш чакхдаха. Лоаццача хана, 24 сахьата. 1000 гектар йолча кхай тIа тIоадал дIакъайлар. Цу участка тIа гурахьа дIайиннача ялата культурашта агротехнически дикагIа йолча хана подкормка йир.

Дика къахьийтар уж балхаш чакхдоахача опыт йолча механизатораша Даурбеков Арсангире, Падиев Махьмада, Китиев Махьмад-Сале, Котиев Упусхана, дукхача кхычар.

Укх шера 200 гектара тIа хьажкIаш дIае еаш да тхо. Уж дIаюргьа индустриальни методагIа. ХIара гектара тIара 50 центнер хьажкIаш

чуэцаргьа дьина социалистически декхараш тIаийцад тха коллективо. Шеко а йоацаш, ше дина дош кхоачашдергдолуш. Из кхочашдарна де мел дезачун уйла йо. Минеральни а органически а удобренеш а тайса, шил хиннарчул дукха лаьтта кийчдаьд.

Кхыйола юртбоахама культураш а я тха дIае езаш. Иштта дIае езаш я шекара свеклаш — 70 гектара тIа, генараш — 300 гектара тIа, силоса лаьрхIа хьажкIаш — 200 гектар.

Дика хьатIабаьинаб лаьтта лерттIа кийч а даь, агротехнически дикагIча хана дIайийна цен — 50 гектар, горохен - векен смесь — 100 гектар.

БIаьсти юв культураш дIае а дикка кийчдаьд оаха лаьтта. Шекара свеклаш дIаюргйолча кхай тIа минеральни удобренеш тайсай. ХIара гектара тIа 12 центнер я тоссаш. Иштта удобренеш тайсай хьажкIаш, генараш, кхыйола культураш дIаюргйолча кхашка а.

Дика къахьийтад укхаза опыт йолча механизатораша Китиев Махьмад-Сале, Даурбековгlар Поалъапа, Алима, Бархвноев Iаддаральмапа, кхычар.

ДIаде мел эша фу Iалашдаьд оаха. Вакъда, шекара свеклаштеи генараштеи чIоагIа эшаш йола гербицидаши минеральни удобренеши тоъаш яц. Дуккхаза дийхад оаха юрга боахама министерствагара уж Iалашъйра новкъостал делга. Вакъда, цох а хIама хулаш дац.

Тха коллектив хьалхашка латта декхараш кхоачашде нийзи опыти йолаш я. Де декхарийла волчо гIо-новкъостал дойя, оаха уж диза кхоачаш а дергда.

М. СУЛТЫГОВ.

Назрановски совхоз-техникума керттера агроном.

ТОЛАМГА БОДА НИКЪ

ИттлагIча пятилетка дIадахача диъшех цхьа шу дIадахийтадац тха коллективо шура яккхарех пачхьалкхенга йохкарех тIанийца декхараш кхоачаш ца деш. ХIаьта боахама шурий фермашта юкъе яьржача социалистически яхье хаддамза хьалха йолаш хьа я йоагIа.

Дика болх баш тьайоагIа из укх шера а. Масала, цхьоалагIча квартала план 1650 йолаш пачхалкхена дIаелар 1680 центнер шура.

ХIанз хIара дийцахьа юкъера лаьрхIача 19 центнер шура дIалу оаха пачхьалкхена. Из я соакха укх хана цхьан дийнахьа дIалуш хиначул 90 килограмм дукхагIа.

Дега бовкха тоам беш да пачхьалкхена дIа мел луш йола шура хьоаналга а цIена хиларга а диллача цхьоалагIча сортах хилар.

Уж толамаш даха карагIдоалийт тха коллектива хьайбаш леладерий балха хьалаш аттача дахара, балхацара моральни материальни безам совбаккхара совхоза а ферма я кулгалхоша хаддамза йоакхо еш хиларо. Масала, хьайбаш латтача ерригача помещенешка болх беш я чурайкхо, нувхаш араккухьаш йола транспортераш, доахашна автоматически хий меладу установкаш и кх. дI.

Дика Iалашбу хьайбаш леладераш балха болаш кийчъе, хьатIая йиш йоацаш цIагIа эшаш йолчунца а. Масала, царна лу пачхьалкхеи маьхагIа сом, баьцадаараш. доакъар, Iай доагадара дахча, кIор, и кх. дI.

ЧIоагIа теркам тIабахийта вIаштIехьаьккхай хьайбаш леладерашта юкъе социалистически яхь. Цунна итог хIара дийнахьа ю. Доиркай, бежа Iуй хьокхамаш лаьрххIа долча улга тIа дIаяздду. Iуйрийна цу тIа хьежача хов хIара хьайбаш леладечоа хьалхарча дийнахьа ше а шийца яхь лелаечо а. ерригача коллективо мел дика болх баьб.

ХIара кIираина баьча балха итогех толашагIа болча къахьегамхой сийна «Молния» арахец, хIаьта бетта итогегIа хьалхара кхо моттиг яьккхача доиркашта ахчан совгIаташ, карара кхара тела цIе вымпелаш лу.

ХIанз доиркашта юкъе яьржача яхье хьалха Амаева Абдат я. План 420 йолаш хIара кхоабача Iаттагара 649 килограмм шура яьккхар цо укх шера хьалхарча квартале.

Яхье шоллагIча моттиге я Бисаева ТIаус. ДIабазача кхаь бетта цо хIара кхоабача Iаттагара 600 килограмм шура яьккхар, план 420 йолаш.

Дукхача хана денз хьайбаш леладеш хьаьнала къахьегаш хьайоагIа уж шиъ доиркa. Шоашта хоьр, балха тIа зеденнар къайла леладац. Iомаль йоияла опыт каиаьрша дIалу цар кхыча къонача доиркашта. Доиркаш IомабIрал совгIа, ферма дикагIболча бежа Iушца Харцоев Эльмарзапа, Майрбеков Махьмудаца цхьана доккха новкъостал ду цар соиа коллективе барт хилийтара, ерригача коллективо беча балха тIахьожам лоаттабара.

Амаева Абдатен Бисаева ТIаусен санна овсаре болх бу укх шера доиркаша: социалистически яхье кховлигIа йолча Сулиманова Хадишта, Мурдалова Халипата, Майтукиева Яьсета, Харшева Зулпас, кхычар.

ХIара кхоабача Iаттагара кхо эзар килограммал совгIа шура яккхар дукха къовсам лоаттабе лаьрхIад укх шера Амаева Абдата, Бисаева ТIауса, тха ферма дикагIболча кхыча доиркаша.

Дика хьокхамаш гойташ болх бара доккха новкъостал ду тхона доакъарах кхом а беш, из хьайбаша дикагIа дуаргдолча тайпара кийч а деш пайда эцаро.

Пачхьалкхена шура дIандлара иттлагIча пятилетка план укх шера 1 июль хьатIакхоачаш, хIаьта шера план 7 ноябре кхоачашъе декхар тIаийцад ферма коллективо. ЛаьрхIар кхоачашде шийна дIакхоачаргхилараха тийша а я из.

Н. ЮСУПОВ.

Ачхой-Мартановски районa «Самашкинский» совхоза шурий ферма заведующи, Ленина ордена кавалер.

ПЛАНАЛ СОВГIА

В. И. Ленин ваь 110 шу дизара цIейна дика къахьегаш нанъаера Наьсарерча трикотажни фабрика коллектив. ЦхьоалагIча конвейера Султыгова Фатимас кулгалдеча коллективо 15 апреле рапорт делар шийн биъ бетта план тIеххоачашъярах. Биъ бетта планал совгIа цо арахийцай 7.5 эзар изделии.

Дика къахьегаш хьаера Ачалкхера Беной Бемболата кулгалду филиал а. Планал совгIа цо тийгар 10 эзар барзкъа — шоллагIча моттиге ба уж.

Царел дукха тIехьа ца бусаш къахьийгар ЖIайрахьарча Муцольгов Iалихана кулгалдеча филиала коллективо а.

С. АЛИХАНОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

ДУКХАГIА ЙОАКХО Е ТIЕМА ВЕТЕРАНИЙ

Коммунистически партен Советски правительствай хаддамза уйла а ю чIоагIа йоакхо а ю халача шерашка Даьхе бахьан тIом баьрийн Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа байначар дезалийн.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои массехк соцам тIаийцаб тIема инвалидийн цига хиннарийн материально-бытовой хьалаш тоадарах. ТIема ветеранашта льготаши аьттонаши хилийтара Грозненски горисполкомо малагIа болх бу дийцар дукха ха йоацаш хиннача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседание.

Грозненски горисполкома председателa нов. В. М. Шамардина лъча докладах а НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаташа даьча хоамех а гуш да, г. Грозне халкъа депутатий городской районни Советий исполнительни комитеташа, предприятеши организацеши тIема инвалидий жилищно-коммунальни хьалаш тоадара цхьадола балхаш делга. Царна тел соцамаш тIа отталь льготаш чубахача цIенех, электроэнергех, хих, газах, кхыча коммунальни гIулакхех доагIар дIалуш. ТIема инвалидашта тел мах боацаш легковой машинаш, санаторно-курортни путевкаш.

1979 шера жилищни хьалаш тоадаьд 70 инвалидаи байнача бIухой дезалаштеи. царна кхычарел хьалхагIа квартире телефон оттае бекъо лу.

Де доагIар ду тIема ветеранашта торгови гIулакхаш делга тоадара. Белгалъяьй инвалидаштеи тIем тIа хиннараштеи гIулакх дергдола тукаш. Торговле предприятей льготаш дIанхоачаш г. Грозне итт ээарнел совгIа саг ва.

Оттадаь да тIема инвалидашта дарбан-профилактически учрежденешеи аптекашеи хьалхарча аргIан гIулакх делга. Беш ба инвалидаштеи тIем тIа хиннараштеи медицински обследовани ерец цул тIехьагIа цамогаш барашта диспансераша тIахьожам лоаттабарен болх.

Лакхехьарча Совета Президиумо Грозненски горисполком, социальни Iалашои министерство, бувзама Нохч-ГIалгIай производственно-технически управлени, халкъа депутатий районни Советий исполкомаш декхарийла йир парте правительствай соцамаша оттаь льготаши аьттонаши инвалидаштеи тIем тIа хиннараштеи хилийтара мел эшар де.

ЛАКХА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРА

«Шалинский» совхоза механизатораша пятилетка тIеххьарча шера 5780 тонн ялат чуэца дош деннад. ХIаьта шоаш денна дош кхоачашдара хIанз тешшаме лард йоллаш а боахи уж.

Гурахьа дIадув ялат 1600 гектара тIа дIадийнад. Минеральни удобренеш а тувсаш дикагIча хана дIадийнад ялаташ. ХIанз дика хьатIадеънна латт из.

Ялато кхы а дикагIа дегI дахьаргдолаш механизатораша бIаьсти цIаькха а подкормка е лаьрхIар. Ялата овлашка дIа а кхоачийташ, минеральни удобренеш тувсаш йола агроприем хIанзалца укх боахаме чакхъьюкхаяцар. Укх шера цу тайпара е лаьрхIар подкормка.

Дика кийчбенна арабаьлар механизатораш шоашта тIадилла гIулакх чакхдаккха. Iийс сеилка яр кхашка удобренеш тувсаш. ХIара гектара тIа 100 килограммага кхаччалца тоссар аммофос яха эффективни йола удобрени. Хьалхарча дийнахьа дена белгал а баьина. хьинаре къахьегаш бар механизатораш Дадаев Абдулбек, Маалитов Алаш. Дикал лакха а йолаш царех хIаране шишша норма гарга кхоачашйора. Царел кхы тIехьа ца вусаш. дика къахьегаш вар Хамзаев Амхад, кхыбараш.

— ГуракьадIадийнача ялаташта овлашка кхоачийташ подкормка елга агротехнически дикагIча хана чакхдаьккхад — аьлар совхоза керттерча агрономо А. Лутаева.

— Цу гIулакхо дика лакхбергба кхай тIара хьункъам. ХIара гектара тIара 35 центнерага кхаччалца ялат чуэцаргда аьнна хет сона.

Шалинцаша хIара шера мах болча культура — хьажкIий—лакха хьувкъам чуийбу. Соахка, гектара чIоагIа йокъал лаьттача шера а, хIара гектара тIара цар 41 центнер хьажкIаш чуийцар.

Укх шера хьажкIаш 1300 гектара тIа дIае лаьрхIад. Царех 600 гектара тIа дIаюргъя ялата лаьрхIа хьажкIаш. Укхаза юкъейоалаергья индустриальни технологи. Кердача метода эргдоиаш механизатораштa яйвай Iай совхозе вIашагIъехкача агротехнически курсаш а. Индустриальни методагIа хьажкIаш лелаярах шалинций, кIезигагIа яле а, хIара гектара тIара 50 центнер фуальъаха хьажкIаш чуэца вIаштIехьдаргда. ХIаьта В. Агаев керте латтача хьажкIаш лелаеча механизированни звенос хIара гектара тIара 70 центнер хьажкIаш чуэца лерхI.

Толам боаккхаргхилара тешаш—лаьтта леладара лакха культура. Механизатораша эггара хьалха йоакхо яьй хьажкIаш дIае лаьтта кийчдара. Гурахьа дикагIа йолча хана, лерттIа аьха а аьха Iойиллар эзь. Обработка еча хана хIара гектара тIа кхо центнер а тоссаш фосфорни удобренеш тайсар. 70 гектара тIа кхо диллар, хIара гектара тIа 50 тонн а юлташ. Iай дергга кха юхе а аьхар.

КIезиг-дукха лаьтта дс къаьлелча, опытни механизатораш А. Дудаев, А. Маалитов, А. Хамзаев, Л. Деииев, цар новкъостал арабьлар тIоадал дIакъовла. Из лоархIаме йола агроприем массехк дийнахьа чакхъьккхар цар. Цул тIехьагIа цар шаьрра хьашийсдир лаьтта, из чIоагIа лоархIаме гIулакх да индустриальни технологегIа хьажкIаш дIаюш хилча. Из болх дика чакхбаьккхар механизатораша Т. Абдулхасимова, С. Шабазова, Н. Султанова.

Укх денешка кхашка араьннай коачдаь кхо дIатувсаргдола лаьрххIа емкосташ тIалатта агрегаташ. ХIара гектара тIа 50 тоннага кхаччалца хьовнал йоалла ковчал юл. Укхаза социалистически яхье хьалха латт механизатораш Н. Султанов, Л. Дениев, А. Дудаев. Царгара масал а эцаш къахьег А. Маалитова, кхычар.

— Оахан тIа ковча кхо теха даьлча, ха ца йоаеш тха механизатораш болалургба кхашка аммиачни селитра тоха. хIара гектара тIа 3 центнер а тохаш. — дувц совхоза керттерча агрономо А. Лутаева. Цул тIехьагIа лаьттанна вIашагIъеэш гербицидаш тоссаргьа.

Боахама шийн ханнахьа Iалашъьй дIае мел эша дикал лакха йола хьажкIаш, гербицидаш, минеральни удобренеш. Вошал леладеш йолча Херсонски областа Ивановски районерча специалисташа даьча хьехарах хьажкIаш дIаювча хана аммофоси пудрети тессар, из алатага дика дегI хецийташ йола удобрени я.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

ЯХЬ ЛЕЛАЯРАХ ДАЬННА БЕРКАТ

Назрановски ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача завода коллективо «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний инициатива республике хьалхарчарца хьалаьцар.

Ерригача заводе, иштта хIара цеха, участка, смена, бригада коллективаша доккхий социалистически декхараш тIаийцад пятилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денна сийленца нанъаяхара. ХIара болхлочун - сдельщика, бригада шин-шийн производственни карточкаш да. цар тIа норма сахьаташца пхе шера задани йийкъай шерашта, хIаьта шераш бетташта. Цу производственни карточкаш тIа дIаязбу бетта. ер шу доладелча денз, иштта пятилетка йолаелча денз баь болх. Цу карточкаш тIа хьежача къаьтта гу хьан миитта болх бу, новкъостал хьаина эш. малагIчунна поощрени сиз.

Укх шера хьалхарча квартала дерригача технико-экономически хьокхамий пачхьалкхен план дикка тIехкхоачашъьй. Планал совгIа маьхала яьккхай итташ эзараш сома маьхa продукци, итташ электросверлильни машинаш, гIайлон-отделочни машинаш планал совгIа арахийцай. Соахка укх хана хинначул къахьегама овсарле 7.4 процент лакхъеннай.

Заводера ерригa цехаш, участкаш, бригадаш шоай производственни заданеш гIайийна социалистически декхараши толамца кхоачашдеш я. Иштта болх бара доккха новкъостал ду предприяте чакхйоахача дукхача мероприятеша. Уж тIаерзаль и къахьегам дикагIа вIаштIехьбеккхара. социалистически яхьа кулгалделга тIа-тIа тоадара. ХIанз заводе яьржача социалистически яхьа юкъе дукха кердадараш доаладаьд. ХьалхагIа яхьа итогаш квартала цкъа мара яцар, укх шера 1 январе денз хIара бетта итогаш я еш, яхье котъьлнараштa совгIаташ хьежаде доладеннад.

Яхье яьннача цехех, участкех котъьлнарг лоархI коммунистически хьисапе къа а хьегаш, товарни продукци арахецара, номенклатурагIа продукци кийчъяра, къахьегама овсарле лакхъяра, материалаш кхоира планаши тIаийца социалистически декхараши толамца кхоачашдеш а технологически производственни дисциплина, арахеца продукци дика йолаш а йолла цеха, участка коллектив.

Масала, февраль бетта яхье баьшнараша даьхача тозамий итогаш йича, лакхе белгалдаьха хьокхамаш дика а долаш, эггара дукхагIа балдаш хиларах (бальни системагIа ю укхаза яхьа итогаш) литейно-прессови цеха коллективана хьалхара моттиг хьожаеш 380 сом премии елар. Участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар ремонтно - механически участка коллективо. Цунна елар 210 сом ахчан премии. Дерригача технико-экономически хьокхамашин диллача яхье котъьлнарех зайрлIар Султыгова Насыпхан, Мутаниев Мартазкъа, Трифонов Борис, Шмидт Ирма, Даурбеков Мувса керте латта бригадаш. ДикагIйола комсомольско-молодежни бригадаш лоархIаш я М. Дзармотови М. Тумгоеви керте латта токарий коллективаш.

ИттлагIча пятилетка задание ханал дукха хьалха кхоачашъярах «ИттлагIча пятилетка ударникаш» яха сийлен цIераш еннай литейщика Ужахов Iийсайна, шлифовщицана Дзаурова Любайна, автоматчика Газатулин Рафика, токара Сагов Йоакъапа, слесарь-сборщицана Берилло Любайна, лекальщика Котиев Ахьмада, фрезеровщика Тумгоев Дауда, прессовщицана Дахкильгова Лемкайна. Уж берригаш а хIанз цхьайтталагIча пятилетка чотагIа къахьегаш ба.

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа къахьегаш ва заводера 1150 совгIа болхло. ерригa цехаш, участкаш, сменаш, бригадаш. Ростовчаний инициативагIа яьржача яхьо новкъостал ду арахеца продукци тIа-тIа дукхагIа хилийта, «боагIача боараметIа болх байта, производства культура лакхье, къахьегама дисциплина тоае. ХIара дийнахьа итогаш ю селхан баьча балха. Цу гIулакха лаьрххIа вIашагIа а елла болх беш я заводской комисси. Комиссе заседание тIахьех тIехьаюсача цеха начальники мастери, царца къамаьл хул тIехьабусаш хилара дола бахьанаш тахкара, цеха болх тоабара де дезараш сиха чакхдоахийт.

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа яьржача яхьа итогаш йовзийтара дукха балхаш ду заводе. Хьокхамий доска тIа дIаязду яхье баьннараша даьха къахьегама толамаш. Цул совгIа, боевой листокаша, заводской радио чу гIолла, цеховой собранешка дIадовзийт уж.

Л. ОРЛОВ,

ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода къахьегамен алапен отдела начальник.

АГИТАТОР—КХАЙ ТlА

Гаьннара бlаьргагу «Юбилейный» яхача совхоза теплицаш. Цар чу хlийе хьалхкхеш я кабуца, помидорий, нарсий, беклажаний рассада. Хlара бригадо ше lалашъю рассадаца. Иштта шийна рассада кийчъеш я Хусанова Паьтlамат керте латта бригада а. Хlаране 5 сотых лоацаш 17 теплица я цуь. 15 саг ва цар чу болх беш.

Цхьайолча теплицашка татан дlаюй а кийча я рассада, къаьстта хьалха хьайоалача кабуцен нарсийн яр. Бакъда, бригада из нхай тlа дlайоггlа сихлац. Соакха санна, шелал отта йовр кхер тхо, йоах Паьтlамата.

Совхозе цlи хеза я Хусанова Паьтlамата бригада. Цуй бахьанех цаl да бригадира нийса кулгалде ховш хилар, нахаца нийса болх бе цуй хьакъал дlакховчаш хилар. Хlанз Хусанова практически меттел, теоретически а кийчъенна юрта боахама специалист я. Совхозе балха йоллале а цо чанхъаьккхар Серноводскера юрта боахама техникум.

Паьтlамат бригадир хинна lац, из агитатор а я. Цо шийбригадерча кхалнаха дlайоийт парте чура а арахьара а политика. Парте директивни документ е лоархlаме событи ладувгlараша дикагlа кхетаергйолча тайпара юца а из совхозен бригадан нахарца юза а хоа агитатора.

Москвай Бауманским хоржамий округе ше къамаьл деш новкъоста Леонид Ильич Брежнева аьлар,— дувца йоллар Паьтlамат бригадерча кхалнаха цар делиъийга хlама дувча хана. — «Геттара боккха а хоза а ба вай мохк. Геттара доккхий гlулакхаш деш да вай. Вай никъ, хьалха а санна, — из хlама машаре кхоллара, мохка бlарг мекхоачча йоккхий арснаш эргаьхта товвра, советски халкъа материальни духовни ганзаш обалра никъ ба. Вай цу новкъара доахалургдаш цхьаккеш а».

Уж дешаш аз доаладир, аьлар Паьтlамата, хlана укх тlеххьарча хана Малхбузерча буржуазни паччахьалкхенаша къаьстта Америка Вlашагlнкхийттача Штатий администрацен пекински кулгалхошен тlема гlулакхаш хьалхьедендаь.

Баьнда, вай кхерадо веннача фашистски Германи кхаьчар тlаьхоэчаргда. Хlаьта «геттара доккхий гlулакхаш ду вай», яхача-м вай а дакъа лоац. Дода хий фордах кхеташ санна, вай къахьегам дерригача советски халкъачох дlаьнхет.

Вайна юкъе ба замаш доккха гlулакх кховчашдеча юкъе хинна нах а, вешта аьлча Казахстанера целина кхаьерзавча къахьйига нах. Уж ба Джабраилова Сагат, Сайдулаева Аймани, Умиева Паьтlамат, Закриева Совдат, хlаьта иштта вай бригаде хинна, хlанз пенсе бола Байсарова Рабиlат, Садуева Зиндат, Хушаева Меде, кхыбараш.

Цу наха вайна юкъейита уж къахьегама дика традицеш дlахо хьош да вай. Цунца вай кхоачашду воай патриотически декхар.

Ер иттlагlча пятилетка тlеххьара шу да. Къаьстте деза денад ер шу советски наха. Укх шера 110 шу дизад сийлахь воккха Ленин ваь, чакхйоал иттлагlа пятилетка, фашистски Германи советски халкъо эшаь 35 шу дуз, нийчо ю хьатlайоагlача пятилеткана а парте хургйолча XXVI-ча съезда а.

Ленински юбилей белгалъяккхара, пятилетка толамца чакхъяккхара тlехьа шерра социалистически яхь латт. Из яхь дlайолвелар соахье а. Цу яхье бригадо доккхий толамаш а даьхар соахье а кхоачашъяьй пятилетка. Дlа а дика йоланьяр из.

Хусановас вlаши нийслар духьа доаладир иттlагlча хьалхарча шера новшта наратlдаьнначох дола масалаш. 1976 шера бригадо 65 сентара тlа хьаьххейир помидораш, нарсаш, кабуц. Дика хьувкъайир уж. Иштта дика чакхдаьхар цунна тlеххьара шераш а. Масала, дlаяхача шера планагlа гектара тlара 30 тонн кабуц лиха йоагlача — 36 тонн, помидораш 16 тонн яха езачо — 20 тонн, нарсаш 12 тонн яха езача 14 тонн аьхар.

Укх шера 70 гектара тlа дlадувргда вай баьцадвараш, дlахо дувц Хусановас. Царех 45 гектара тlа помидораш, 15 гектара тlа нарсаш, 10 гектара тlа хьадха хьайоале кабуц хургья. План 300 центнер йолаш 350 центнер кабуц, помидораш 160 центнер йолаш — 200, нарсаш 130 центнер лерхlата 150 центнер яйн лога да вай. Из декхар кхоачашдара тlаргlертта къахьега деза.

Массанахьа санна, вайцига а хилар «Ленински хьисапе, коммунистически хьисапе вахa, болх бе, къовсам лоаттабе» яха хьайийла партийни собрани. Цига дийцар хlана хьалхарча аргlанна кхоачашде деза декхараш, вай хьанаро саг мишта хила веза. Из производстве цlагlа, наха юкъе хьокхаме хила везилга. Иштта нах ба вай бригаде. Масала, Умиева Паьтlамат. Из геттара дика болхло, коммунистически къахьегама ударник я. Цо хиддаьа къовсам лоаттабу дlайийна культураш эбара тlехьа, доккхий толамаш доах. Ший метта дlаоттаргбола башха-дика болхлой lомабу. Вай замая хила ма боаггlара хургболаш хьалкхебу цо шийх дезал а. Цун йоl Дудаева Таиса коммунистически къахьегама ударник я. Бригаде меттел, ерригача совхозе а йовзаш, лоархlаш саг я Таиса. Дукха ха йоаццаш хиннача хоржамашка совхоза болхлоша Нохч - Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла хержар из. Иштта бола нах бригаде хьакулаш хилара доккхал ду оаха.

Къамаьла юкъейиккхар Умиева Паьтlамат. Вай бригаде-м Таисал а дикагlа мехкарий ба, аьлар цо. Цул фу даь эшаш ба йнжарий Таниевгlар Золвlен Манией, Муцаева Паьтlамат.

Умиевас дийцар цу мехкарий дика гlулакхаш, къахьегара тlера нах уж хилар.

Вайна массанена а ховш мадий, аьлар дlахо Хусановас, е тlеххьара шиъ пятилетка производства эффективности балха дикали лакхъяра тlеьа къовсам лоаттабеш чакхйоалаш хилар. Из лозунг долаш кургда хlанз дlадоладелне дезткъалагlа шераш а вынна белгалдаьккхад новкъоста Леонид Ильич Брежнева.

Бригада баьцадаараш массаш а дика хинад уж хьалкхедарга дlадодар совхозе юккъера додачуа лохагlа лаьттад шиина а пятилетке. Масала, аьлар агитатора, хьаэнаргда вай нислагlча пятилетка дизлагlа шу. Из дикагlа дагадоагlа сона. Цу шера совхозе юккъера лаьрхlача центнер яннхарга 7 сом гаргга дlадалар, хlаьта вай — диъ сом кхоачаш доаццаш. Цу тайппара лоха лаьттал продукцега дlадодар кхача шерашна а. Иштта хила деза хьатlадоагlача шерашка а.

Из да, новкъостий, бригадерча наха ленински хьисапе, коммунистически хьисапе къахьегаш хилар, къахьегарца мара дахье ила а lаьхегlа, ихы а низ балашагlа хургйоацилга, советски наьха вахара хьал тоалургдоацилга дика кхетадеш хилар.

Бауманским хоржамий округе къамаьл деш новкъоста Леонид Ильич Брежнева аьлар: «Моллагlча посте вале а, болхлочун сий арахьара доалаш дац. Из хьахул цо ше тlаlгlертта хlама хьадарца, хlара денна къахьегарца, реальни гlулакхаш деш хиларца». Уж дешаш дизза доагlа Хусановайна шийна а.

Ю. ЧАХКИЕВ.

САГl БАЛХА ТlА ВОВЗ

Ермоловски ДОКе Дидаев Мухьмада болх бу 20 шу совгlа ха я. Хьалхарча пхе шера грузчик волаш хилар из. Коллективе дукхавезавелар къахьегама тlера вола вlамига саг. Цу хана комбината керттера инженер хиннача нов. Румянцевен ДСП еха цеха оператора нов. Грицаенкоси новкъостал дир Мухьмада цун дукха езенно специальность нараерзае. Ах шу далелехьа комбинате дикагlа вола оператор а хинна дlаэттар Дидаев. Хьинар дола оператор дукха ха ялалехьа коммунисташа шоай мугlаре хьоийцар.

Дахча доаккхача смена мастералла мала хьожаверга, аьнна хеттар эттача, шеко а йоацаш М. Дадаева цlи яьккхар. Мухьмед ше а раьза хилар кердача гlулакха тlа дlатlаваха. Дукха ха ялалехьа цо кулгалдеш хинна коллектив сменни задамеш тlеккхоачашъе яьлар.

Хlанз цу участка коллектива шерра социалистически яхь а ноаржаяь. «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цlи викха гlерташ хьинаре болх беш я.

Дадаев Мухьмада баь болх дукхаза а совгlаташца белгалбаьхаб. Цо шиина тlадалла гlулакх хьинаре чакхдоаккхаргдолга ха а ховш, комбината кулгалхоша массаза а халагlча участкашка хьожаваь из. Хlаьта цо цlаккха боа а баьбац новкъостий тешам.

Я. ЦУЕВ.

lИЛМЕИ ПРАКТИКЕИ

ИНФРАКРАСНИ ОБЛУЧЕНИ ХЬУВКЪАМ АЛСАМБОАХ

Дlаделе хьалххагlа кlи фу лаьрхха лабораторешка тохкаш lаьдал да. Нагахьа санна цу фун хlара бlаь фийгах 95 тlабоале, из фу цхьоалагlча классах лоархl, нагахьа санна 92 — из шоллагlа класс. Цхьабакъда, лабораторейн нхайн хьалашка цхьатарра тlадалац из: хьашка дlадийнача фуна lаткъ юкъ тlаена шелал, йокъал.

Дукхха ха я аграрни lилма лаьттах lочуделлача фуна из дикагlа тlадалара стимулировани яре эффективни средстваш лохаш дола. Кlи фийгашта lоткъам бе гlерт тайп-тайпарча способашца: электромагнитни полеца, лазера зlанарашца, лакхачен тlехланхачен частота колебанешца, кхыча хlамашца. Ерригсоюзни юртбоахама академе Сибирски отделене механизацен электрификацен Института лучисти энерге лабораторе заведующе технически lилмай кандидата Пятков Игора предложени яьй цу гlулакха инфракрасни излученех пайда эца аьнна.

Массехк шу хьалха цо доладир фу тlадалара проблемаца вlалла дувзаденна а доаца балхаш, — лийхар ялат докъадара эффективни способ. Тохнамхочо болх бора инфракрасни зlанарашца.

Гучадаьлар фийга чlоржи хьоар хулача даьккъон уж чакхъювлийташ хилар а шоаш йlоах ца луш хилар а. Кхыча тайпара да зародыша гlулакх. Цо чуловц инфракрасни излучени, хlаьта цун температура сихха лакх я лу. Из хlема lилмана ховш дацар, цулухьа лаборатори йолаелар из довза.

Пяткова кхетадир, облучене боарам хlамига хиларо фуи фуи тlадалара низи лакхбе гlо деш хилар. Цул тlехьагlа цо гучалъккхар фу эггара дикагlа тlадалга lалашдеш йола оптимальни температура — плюс 35—36 градус. Духхьал инфракрасни зlанараш телача электрически лампа новкъосталца зародыша температура цу боарамга кхоачаш лакхъяра 5—6 секунд эш. Из дича хьалхарча классах дола фу 100 процент тlадоал. Эксперименташ еш вlаштlехьдаьлар дlадера зlалла пайдана а доацаш лаьрхlа хиннача фуна тlадалара стимулировани е.

Новосибирски lилманхочо практике хьаьхькхар фуна инфракрасни облучени дlаделехьа дукха хьалхагlа, кхыметтел кхо бутт хьалха а е йиш хилар. Хьатlадалара низ лакха латт цуи иштта кийчдича а.

Лабораторийчарна уллув кхашкара эксперименташ а йора Пяткова. Къоастадаь аьлча, шин участка тlа практически дlаде пайдана доацаш лаьрхlа хинна ялат дийнадар, — цун тlадалар 85 процентага кхаьчар. Хьалхарча участка хlара гектара тlара 10,8 центнер яьлар, хlаьта фуна дlаделехьа инфракрасни обработка яь хиннача шоллагlча участке — 19,7. Шоллагlча шера эксперимент еш пайда найцар шоллагlча участкера чуденача ялатах. Цlаьхка а облучени яь фу дlадийнача участка хlара гектара тlа — 22,6 центнер яьлар, хlаьта облучени ца яь фу дийначара — 18,3. Кхоалагlча шера а цу схемагlа йир эксперимент. Хьочхьмаш хьалхарча участка гектара тlара 25,1 центнери шоллагlчу тlара 19,9 центнери.

Амма духхьал фуи тlадалара низ лакхбаре чотах дуденна хlама дий-те хьувкъам лакхбалар? Пятковна тугадаьчад, уж тlадалара низ лакхбеча инфракрасни излучене кхача йиш йола боарам 26 процент хилар. Цу тайпара хьокхамга кхоачаш йиш йола цхьаькха метод дуцен практике йоацаш я. Амма опытни участкашка хьувкъам 26 процент лакхбубеннаб. Сен чотах?

Укхваа баьцовгlаш дикагlа дегlаяьхка а лазараш ца деталуш а я. Из инфракрасни излученена карагlдаьнна хlама да.

Опытни баьцовгlай оалий система низ массазарчарчул шозза хlана бац аьнна совгlа болаш а, цар лордаш юкъера лаьрхlача 19 процент йоккхагlа я. Опытни баьцовгlай хlара канаца массазарчар канашкарчул бархl фийг дукхагlа хул, хlаьта хlара эзар фийга дозал массазарчарчул 7 грамм тlех да. Из башхало чlоагlгlа хоалуш я, нагахьа санна цхьан гектара тlа ялх-ворхl миллион баьцовгlа хулаш хилар теркалдича. Биохимически анализо хьахьенхад, опытни участкашкара чудевача ялата фийгашца клейковина юкъера лаьрхlача кхо процент дукхагlа хилар (из белок дукха хилара хьокхам ба).

Пяткова хьаьнн фу дlаде кийчдара йола ахавтомат, цун балха овсарле сахьата кхо тонн я. Массехк сагага лоацача хана кийчлургда дlаде ялата фу. Казахстана юртбоахама машинаш ю предприятеш хlанзе а кийчлуш я цу тайпара йола ахавтоматаш серийно арахеца.

Специалисташ хеташ ба, новосибирски lилманхочо Пятков Игора оттаьча методо хlанзалца чукхихьачул гоагlа миллион тонн ялат чуда торо хулийтаргья аьнна.

Сергей ШУПТА, (АПН).

Хьалхара моттиг дlахецац

Наьсарен района берригача къахьегамхоша цхьан В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денна сийленца кхьалъяхара чlоагlа къахьийгар автотранспортни предприяте коллективо.

Иттлагlча пятилетка хьалхарча диъ шера плани социалистически декхараш ханал 10 ди хьалха, 1979 шера 25 ноябре кхоачашдир тха коллективо. Халкъа боахама мохьаш дlа-юха кхаьхьара план 107,1 процент кхоачашйир оаха, грузооборота план — 107, пассажираш кхувлара план — 112, валови доходий план — 108 процент.

1979 шера лаьттача социалистически яхьа итогех района промышленни предприятей коллективашта юкъе шоллагlа моттиг яккхарах коллективана елар КПСС Наьсарен райкомен райисполкомен Сийлен грамота.

Ховш долча тайпара, массехк шу да тха предприяте коллективо районе меттел РСФСР автомобильни транспорта системе а хьалхарча моттигех цаl лелаю. Уж толамаш доахаш, партийни организаце кулгаа а деш, чlоагlгlа къахьийгад тха предприяте болхлоша, инженерно-технически балхахоша, водителаша, механикаша, гlуллакхоша, къаьстта а коллектива авангард йолча коммунисташа.

Йоккха яц тха партийни организаци. Ахаш болхлой, шофераш, слесараш ба тха коммунистех. Йоккха ба производствера а коллектива кхетам лучара а цар лоархlам, хlана аьлча уж ба иллани тlанйца декхараш кхоачашдеча хьалха латтараш, нагирхой хьехамчаш, парте боацарашта къахьегаме хьокхам телараш. Къаьстта дика наха сий деш, лоархlащ ба коммунисташ моторист Н. П. Морев, таксеш лехкарий бригадир Б. Могушков, автобус лехкараш М. Дзортова М.-С. Ахриев кхыбараш.

Производства бехктокхамеча участкана керте латт къона коммунист Плиев Темболат. Автобуси колонна начальник ва из. Пассажирий овгlорахьара лоткъамаш ца хилийтара чlоагlа вlаштlехьабьнкха лелабе беза болх ба из. Темболат дика лоархlаву цу гlулакхах.

Ленински юбилея сийна ударни вахте а этта хьинаре къахьийгача тха предприятерча 39 водитело ханал дикка хьалха рапорт делар иттлагlча пятилетка заданеш кхочашъярах. Царна юкъе ба Китиев Салман, Костоев Дауд, Курсаев lаладин, Цечоев Хьамзат, Албогачиев Къурейш, кхыбараш. Март бетта хиннача хьайийлача партийни собране царех цхьабаршка дlакхачийтар Ленински сийлен грамоташ.

Дукха ба тха предприяте коммунистически къахьегама ударникаш. Из сий доаш цlи лелаш 133 саг ва. 40 саг ва тха «Социалистически яхье котваьннар» яха цlи еина. Пхе шера ялан кхоачашъяь бола боахкаш ба тха кхы а 11 совгlа автобусаши грузовой автомобилаши лехкараш.

Дукха ба тха автопредприяте комсомоле болаш а боацаш а бола къона машинаш лехкараш. Шоай болх дика беш ба къона водителаш Албогачиев Мустафа, комсомольцаш бола таксисташ-лехкараш Дзауров Махьмади, Кодзоев Махьмади.

Пхеннна тlанйна социалистически декхараш тlехьховчашдерга lалашдара боахка лоархlам болаш я социалистически яхь. Из кхета а деш, яхь юкъе хьинаре дакъа лоацаш я тха бархl водителий бригаден кхоккхе а ремонтни бригаден. Социалистически яхья юкъе ба берригa болхлойн инженерно-технически балхахойн. Иштта, Д. Оздоев керте латта легковой таксей бригада яхье яьннай Б. Могушкова бригадица, Я. Мошкоева бригадо яхь лелаю Б. Дзаурова бригадаца. Шоайла яхье яьнна я автобусий бригадаш а, уж ерригаш а бархl я. Къаьстта дика дел яхь грузовой транспорта бригадашта юкъе. Цар доккхий производственни толамаш даьхад. Цу бригадай дуккхача членаша хlанзлехьа кхоачашъяьй шоай пхе шера заданеш, хlаьта В. И. Ленина юбилейна сийленца яагъа а баьхкар.

Бала нах а предприятеш а транспортаца lалашъелга тоадара доw даим партийни организацен предприяте кулгалхойн тlахьожама хlал латт. Уж дешаш каст-каста дуца партийни собранешка, производственни совещанешка, белгалдаьд из гlулакх тоадара де дезараш, царех цхьадараш хlанзлехьа кхоачаш а деш. Тlеххьарча хана оаха хьайийлаьй массехк керда автобусни маршрут, тlаьтехай Яндаре, Экажкъонгий-Юрт, Доланха-Юрт санначa маршрутех лела автобусаш. Хьайийлай Назрань — Минводи яха керда маршрут.

Тха берригача балха дикал лакхъяр машинаш лехкарийн ремонтникийн къахьегама хьалаш тоадарах тийша да. Цудухьа кlеанга дац дlаладахача шера цу даьхе даьраш а. Эксплуатаце дlаенная 40 автобуси 20 такси чулоаттае дlайха моттиг, хьалланй ерригга гlонна йола гlишлош дlоахьеъ котельня, ремонт яьй бытовой цехашта. Кердача кхоалленон ворхl подъемникон торо хулийт ремонтни болхлой еха машин чекхйо тоае.

Хlана бlубенна дlадоладаьд тха коллективо пятилеткана чакхйоала шу, толамца кхоачашъяьй хьалхарча квартала плая.

Ленински вахкет кхоачаш а деш, низ ма кхоачча доккхагlа дакъа лоацаргда тха предприяте партийни организаце а ерригача коллективо а КПСС ЦК ноябрьски (1979 шера) Пленума решенеш кхоачашъергa, Ленина хьинхача бесса, коммунисташа санна болх бергба иттлагlа пятилетка чакхйоалача шера, ханал хьалха кхоачашъергья иттлагlа пятилетка.

О. НАЛЬГИЕВ,
Назрановски АТК директора декхараш кхоачашдер.

Кастта — итогови занятеш

«Грознефть» объединене предприятешка, организацешка укх шера болх беш я 455 партийни, экономически, кхыча дешара формай школаш, семинараш. Хlанзе партийни дешара берригача пропагандистанта аттестации е кхоабаьа укхаза. Хlаьта вокхарна тlадоагlача дешара шера ергаь из. Объединене берригa пропагандисташ КПСС членаш кандидаташ ба, царех 86 процент бараша вузаш чакхъяьхай.

Селхан уж Берригаш вlашагlа а тхаа кастта итогови занятеш е эзарна дувзадена инструктивни совещани-семинар хилар. Цу хьакъехьа къамаьл дир парткабинета заведующе А. Л. Гончаровас.

Гулбеннараша ладийгlар «Хlинарча хана империалисташа ю идеологически диверсеш» яхача КПСС Старопромысловски райкома инструктора А. В. Шевченко яьча лекцега.

С. ШАБИЕВ.

Советски Азербайджана 60 шу дизарга

28 апреле Азербайджане Советски lаьдал оттадаь 60 шу дуз. Йоккхача къахьегама коталонца — промышленностен юрта боахамен продукци хьаяра иттлагlча пятилетка заданеш хlанал хьаяха кхоатапъярца наькъенай ший юбилейна Советски Азербайджан.

Революци иладехьа кхыметтал цlилеторгаши хьастамаши арахьаро тlаккхуьаш хиннача Азербайджана индустриальни сибат тахан белгалдоал промышленноста итташ долча доаръоща. 66 дунен мехкашка экспортагlа ший продукци дlаухийт республико.

Азербайджана традиционни йолча мехкдаьттан мехкдаьтта чакхдахарен промышленностага хьежа толаме дегlадоагlа уххаза электротехнически, приборостроительни, химически, мехкдаьттахимически, электронни, кхы дукха дараш санна дола доакъош.

Орден лелаеча Азербайджана индустре советски 15 республикаца нийсса а йолаш хlанз хlара ялх дийнахьа арахец революци иладехьа бlарчача шера хецаш хиннар миссел продукци.

Доккхий толамаш даьхад юртарча къахьегамхоша а. Диъ шера паччахьалкхенга ялат, баьцадаараш, сом бохкара пхе шера заданеш кхоачашъяьй. Юртбоахама продукци дукхагlа йоаккхилга lалашдаьд интенсивни факторий — юртбоахама культурай хьувкъами хьайбай продуктивности лакхъяра чотагlа. Республике вlашагlъеллай 100 совгlа боахамашта юкъера объединени.

Шерра яьржай социалистически яхь. В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга 250 цехий, сменай, бригадай, коллективаша городерча в. юртарча а, 5,5 эзар къахьегамхочо къахьегама котало яьккхай — шиъ пятилетка кхоачашъяьй.

Доккхий толамаш даьхад республика социалистически культура дегlайовланяра даьнье. Эзараш школаш, дукха итташ специальни а лаккхера а дешара заведенеш я Азербайджане болх беш. Тахан республике бахача нахах хlара нхоалагlа вэр дешаш ва. Цун кулашка кийчбу дуккхача тайпарча профилах бола Европа, Азе, Африка, Латински Америка мехкашта лаьрхlа специалисташ. СССР а дунен а халкъий меттала доах Азербайджански яздархой книжкаш. Республике болх беш я 35 музей, 3500 массови библиотека, 11 паччахьалкхен театр, филармони, эзараш культура двореццаши клубаши.

СУРТА ТlА: Баку. Революци сийлахьча рыцарий — 26 бакински комиссара Мемориал.

* * *

Бардински района «Коммунизм» яхача колхоза механик водитель Мусаева Тарлан (сурта тlа)—СССР Лакххехьарча Совета депутат, Ленински комсомола преме лауреат, ВЛКСМ ЦК член, Къахьегама Цlеча Байракха ордена лелаер. Дlадахача шера йоlо шиъ комбайнаца чуйнйнаб 500 тонн боамби, на я сезонагlа йола дин норма.

* * *

«Шенлик» (Радость) яха Ленкорански района иллеи халхарен самодеятельни ансамбль, «Золотой топорик» яхача фольклорни ансамблей Закопане (Польше) хиннача дунен халкъашта юкъерча фестивала керттера приз лелаеш я.

ТАСС фотохроника.

Идеологически бlухоех

ЦАХАДДАШ КЕРДАДАР ЛОХАШ

Виноградная Надежда Яковлевна Грозненски опытно-мелиоративни станце юкъхьанцарча политшколе пропагандистала болх беш йола 8 шу да. Хlаман уйла еш, цlена дог долаш йолча цу сага де а доагlаш сий ду ладувгlараша.

Пропагандиста балха никъ дlаболалуш кlезига хелонаш нийсъяланзар хlаьтта Горски юрта боахама институт чакхъяьккхача къоначa специалиста хьалхашка. lомае езар дешара программа, йовза езаш яр материал дlахьехара методика кхыдараш. Дукха литература деша а из диц ца далийтара кнаськаш оттае а езар пропагандиста.

Дуккхача шерашка болх бича мара хьахилац опыт. Дешар дукхагlа пайдане хургдола наькъаш лохаш тайп-тайпарча формаех занятеш еш хиннай Надежда Яковлевна. Бакъдар аьлча, пропагандисти ладувгlараши дlа-юха дагабоалаш беседа хьисапера чо занятий дукхагlа еза цуна.

— Хlара занятие чакхдаьккха лаьрхlа цхьа декхар долаш хила веза пропагандист, — йоах Надежда Яковлевнас.

Юртбоахама lилмай кандидат. Грозненски опытно-мелиоративни станце инженерни мелиорации отдела йоккхагlйола lилман болхло йолча Н. Я. Виноградная массаза а моттигерча материалаца юкъаш, шоай станце хlара деннарча балхацара итташ масалаш кхувлаш, кхоачамбоацараш дувцаш ю беседа.

28 саг ва юкъхьанцарча политшколе дешаш. Уж ба керттерчи даьъсе лаборанташ, техникаш, шофераш, кхыбараш — шоай дешара болдийга диллача тайп-тайпара нах. Хlара ладувгlачун дагардар ховлга, цар кхетам дукхагlа хlама довзара тlабеэлабелга, цара вlоартагlа довзийтилга — уж декхараш латтар Надежда Яковлевнайна хьалхашка.

Школо болх беча шерашка «Экономически знаней ларда», «Социализми къахьегам», «Парте XXV съезда решенешка хьежжа дола КПСС политика актуальни дешаш» яхача темаех материалаш lомаяьй ладувгlараша, «Дегlаенача социализма Конституци» аьнна а укх шера цар lомаю тема.

Н. Я. Виноградныс еча занятий методо ладувгlараш шоай производственни декхараш кхоачашдара тlабербелга бокхьонца хьанье кхад вахаро. Вахарцара бувзамаш дуккхача тайпара долга дика хов Надежда Яковлевнайна. Цахаддаш цу тайпара бувзам лоаттабеш хила беза политически дешар lомадераш. Хlаьта къайле йолаш мичад воай сакхетама чlоагlали чийсали вахара гlулакхашца вай тохилга.

Дешара занятешка технически средствах, гойтара пособеех, схемаех, диаграммех лерттlа пайда эц пропагандиста. Материал дикагlа lомалра новкъостал ду цо. Масала, «Лаьттах дикагlа пайда эцар» яхача темах занятеш еш «Минеральни органически удобренеш тоссача балхара механизаци», «Шера ши хьувкъам», «Хий дехкачара механизаци», «Хий диллари хьувкъами» яхача киножурналашка хьежар ладувгlараш. Иштта «Юрта боахама продуктай дикал производства культурен» яхача темах занятий йолаш хьехкар «Боа ца беш а ханнахьа а чуэца хьувкъам», «Родина» совхозе баьцадаараши комараши яца нохкар», «Дlаттае — дикагlйола продукци» яха киножурналаш.

Ладувгlарий знанешка хьажара гlулакх лаьрхха леладу Надежда Яковлевнас. Юкъханца школаш вlашагlнохкаш ладувгlарашца беседа яраца из болх дlаболабу цо. — Цу тайпарча беседе ладувгlараш мел политически кхетам болаш ба гучадоал пропагандиста. Вlарча хьайцача хlара занятe, дешара дикала а идейно - теоретически боарама а вlаьни ю знанешка хьажара гlулакхо.

Занятешка хаттараш деш беседа еш керда материал ювцаш ладувгlараша материал миштта lомаьй гучадоал пропагандиста. Юкъханцара источникаш, политически литература lомадара лоаттабеча тlахьожамо а деча новкъостало а ладувгlараш мел кхетам болаш ба хьахьокх пропагандиста. Иштта собеседованешка, практически заданешка шоаш lомадаьчох практически декхараш кхоачашдеча ладувгlарий пайда эца вlаштlехьдаргдий а хов цунна.

Дешаро лакхбу ладувгlарий производствацара, социалистически доалахьенцара, шоай новкъостaшцара, коммунистически къахьегамцара сакхетам. Хlаьта пропагандиста талантах, цун нахацарча гlулакхех, цар хьашташ довзарах тийша дукха да.

Ладувгlарех дукха ба производстве хьалхалаттараш. Уж ба лаборанташ Л. М. Осминкина, Ю. А. Логинова, техникаш Г. А. Коновалова, В. Н. Крохолаева, кхыбараш. Царех 16 агитаторалла болх беш ба, цхьабараш партбюро, профсоюза моттигерча комитета членаш, кхыдола общественни декхараш кхоачашдеш ба. Лоаца аьлча, массазара общественни декхар кхоачашдеш ва хlара ладувгlар. Царех хlаранена хьашт долча хаттара дала жоп долаш я пропагандист Н. Я. Виноградная. Иштта къахьегамхошта коммунистически кхетам луча дизза дакъа лацарах дуккхаза КПСС райкома сийлен грамоташ еннай, республикански сийлен Улгаш тlа яьхай Надежда Яковлевна.

М. ХОЛОХОЕВ,
КПСС обкома политически сердалон цlен консультант.

ХАОТТАМГА ХЬЕЖА ВЕЗАРГВОАЦАШ

Соахка йокъал оттарах чIоагIа хало кхаьчар Шелковской района хьайбаш лелодеча боахамашка. Ахка дIадолалушехьа а дьгIеташкара баьцаш йоккъаенна дIаьлар. Из бахьан долаш вIаштIехьдаланзар тоъам хиллал доакъар Iалашде. Масала, В. И. Ленина цIерагIча колхозе хьайбаш Iангара дахара эшача доакъарах ах таргга мара Iалашдензар. ХIаьта Iангара бакка безаш бар 58,5 эзар устагIа, 1938 бежан, 1000 совгIа хьакха. ЦIенкашта йола урок елар чакхдаьннача шеро. Хьайбай продукци яккхара план нхоачаш ца еш йисар. МалагIа хьаькъал ийцад хьайбаш лелодераша цу уроках?

— ХIанз тIехьаикача бIаьстено къаьгга хьахьекхар доакъар Iалашдара соахка оаха лелаяь ледарло, — йоах колхоза правлене председатела А. Цирулина. — Хьайбашта кхоачам хиллал доакъар дац тхоги тахан. Дахна доладеннад жа. ТIаьйцача социалистически декхарех хIара 100 жийна тIехьа 110 Iаькар хьалкхебе безаш дар тхо. ХIаьта хьахулираш 95 Iаькар мара бац. Доакъар ца тоъар бахьан долаш жа цамогаш а хулаш дов.

Жа леладераша шоай ма хулла къахьег гIулакх тоаде гIерташ. Долча доакъара кхом а беш, аьла. сенажа, силоса, фуража хIара килограмма учет лелаю. Жа бурунашка дIалехи.

Председетела истола тIа уйл йовкхача шурий учет тIайола график. Цу тайпара график яр ферме а. ХIанз йовккхар а соахка укх хана лькххар а дIалаъю цу тIа. Иштта беча билхо хьехьокх хьайбаш леладеча долв кхоачимбоацараш. ХIанз хIара дийнахьа цхьан Iаттагара йоаккха шура 3,6 килограмм я. Иштта яр соахка укх хана хиннар а. Бакъда, доакъар эсала хиларах шурий дикал а лоха я.

Хьайбай продукци алсамйоаккхилга дувцаш дукха ха йоаццаш хьайийлла партийни собраши хилар боахаме. Хьайбаш леладечар юха а белгалдаькккар хIара Iаттагара нхо эзар килограмм шура, хIара устагIанна тIера 6 килограмм тха доаккхаргда аьнна шоаш декхи дош дизза кхоачашде лерхIилга, пятилетна а ханал хьалхь кхоачашъергхилар.

ВIаштIехьдаргдий - хьогI цар шоаш тIаийца докхий декхараш кхоачашде? Цу гIулакха шен хила везац. Хьайбаш леладераш, боахама специалисташ укх шера, хьоттам мичча бесса хуле а, шортта доакъар Iалашде дига ба. Цу гIулакхи лаьрхIа комплексни план оттаьй. Цох лаьца дувца метаргдолаш ба цун чулоацам.

Цкъа-дале, колхози ялх механизировании звенох кхоъ доакъар Iалашде кийчъяьй, доакъар Iалашдеча тIахьожам лоаттабара лаьрхIа агроэкономически отдел вIашагIъеллай. Цуина керте эттав балха йоккха опыт йола агроном Г. Демичев. ХIара отряде юкъерв лаьрхIача 30 саг ва. Уж боахама расчета тIа а няха, мел эша техника, инвентарь, лаьтти, ги, кхыдар деннад царна. Хьадьчунга хьежа да механизатораша тела алапеш а.

Цу тайпара отрядаш вай республике хьалха вIашагIйоккхаш ла. Уж дуккхача боахамашка болх беш а шоаш пайда луш йолга хьахийта а я. В. И. Ленина цIерагIча колхозе вIашагIъехначо отрядий башхало я царна култгалдеш лаьркхIа агроэкономически служба йолтеи механизаторий балхацара безам совбоаккхаргболаш система хийцалгея. Плановй задании кхоачашъяьча отряда шоай доалахьара хьайбаш кхабе шоаш Iалашдаьча доакъарах 5 процент лу. КолхозагIара кхы тIа а гIо ца дехаш, план тIехкхоачашъяьча отряда кхы а дуккхагIа лу доакъар.

ШоллагIа-дале, комплексни плана тIа чIоагIа теркам тIабахийтаб буруннн арента. Ховш ма хиллара, уккеза бIаьш эзараш жа доажаду. Iулий дуккалга хьежа уккхара баьцаш а тIа-тIа кIезиглу. ХIанзалца дагадеха хIама дац арепашка баьцаш дIаювлта. Эттара хьалха из гIулакх де йолаеннар я Ленина цIерагIа колхоз.

Колхозо оттаяь комплексни план дукхача шерашка лаьрхIа я. Цудухьа кхарча хана хьайбашта доакъар хургдола гIулакх вIаштIехьдаккха гIерташ ба колхоза механизатораш. ХIанзлехьа цар бIаьш гектараш люцерна, суданка нха баьцаш, рожь, хьажкIаш, кхыйола культураш дIайийнай. ДIайийнача культурашта хий дийхкад, кофкормна яьй. Из болх хьинаре чакхбоаккхаш хинаб механизатораш А. Герториэкский, М. Мусаев, А. Ахмедов, В. Пономаренко, кхьыбараш.

В. И. Ленина цIерагIча колхозе оахаш долча 4 эзар гектар лаьттах 3200 гектара тIа укх шера деиз халдене хий дехкаргда. Хий декхаргдола система хьалъяь а яьнна, болх дIаболабалийта мара ца безаш хIана кийча латт.

М. САИДОВ.

ДИКАЧА НАХАХ ГIИШЛОШЪЕР

Нохч-ГIалгIайчен гIишлонхошта юкъе къаьстта сий деш йоах Петр Петровича Черепнина цIи. Комплексни бригада кулгалхо — чIоагIа хьинар дола сag. Из ше нара ийца гIулакх дика довзаш а дукха дезаш а ва.

Шийна дукха дезача гIулакха ше дIаденнача тkъаь пхийтта шера хьал а яь цо дIаенна объекташ лерхIа хала долаш дукха я. Дукха ха я из ПМК-105 болх беш вола. Управлене пхийтта начальник хувцаеннав цо цига болх беча юкъа, хIаьта хувцабенна прорабаши мастераши-м лаьрхIа а чарвац, хIаьта Петр Петрович дIавахавац халонаш тIаьхьташ моттигаш хиннаяле а.

ХIанз цун бригадана тIадиллад цхьан хапна пхи объект хьалъелга: кхоъаш наха чубаха цIенош, 280 моттиг йола берий беш, 500 сага лаьрхIа общежити. Болх геттара дика ба. Амма материалаш доаттаяра гIулакх-м эсала лел. Цементин маржал кийтбу узел тkъаь итт километр гаьна я, цудухьа самосвалаца из объекте хьабахьача юкъа цукax мел йоаллаш хиина «шура» Iойода.

90 квартира хургйолча цIенна юхе оттаьй цхьа башенни кран. Цунах пайда эц кирпичкаш, цементин маржал, кхыйола материалаш хьалуча.

Цар балха графинага хьежача саготде болалу бригадир: йиллача хана чакхдоахаргдац балхаш. Хало этта хьалаш тоадара фуннагIа даь а цаI де деза.

— Тоадергда. Хьалха нийслуш доц цу тайпара хьалаш. — йоах бригадира.

Массалардараш санна дола де дезаш дола хIамаш дукха я долаш балха де дар. Цу тIа а партгрупна собрани яр цу дийнахь. Из бахьан долаш делкъийгара перерыв хилча мара вIаштIехьдаланзар са бригадираца къамаьл де. ВIашагIкхийтар тхо хоза кийчъаьча вагончина чу.

Петр Петровича дувц:

Са даь веший воI вар юрташка нишнаш ехна ухаш, хIаьта аз цу хана се эIамига хиннавеле а зувра цо бу болх. Вокхха говзанча вар из. Цкъа со кхайка дIатIа а вига аьлар сога: «Пишкаш ехка Iомале хьайна, каменщик а волаш саг хургва хьох».

Иштта къаьстача санна хет сона сай вахара никъ. Грозне се ФЗО деша водаш, каменщикий болх Iомабеча дIавацилга дийхар аз.

Дицценнад Черепнин производствени практика йодаш шиъ хьалхарча хьехархочо хьийха урок. Пхеззалхазза юха а хьалбеттар цо шиъ эттара хьалхарча цIен цхьа са. Найса хилацар. Тkъаь итт шу даьннад цу хана деиз. Цхьабакьда, цу дийнахьа мастера сайга аьнннр, тахан аьнар санна дагадоагIа: «Iайха гIулакх каралаьцадале, деза я дезаш лелаве ва». Ше дийна меллаш диахургдоацаш дег чу дийнад цунна уж дешаш.

Бакъда, ше нагирхой Iомабеш Петровича дизза хьадех цар гIишлошъяра балхай ерриги нормаши правилаши найса лелаяр. ХIаьта цхьа бахьан доацаш дац московски комиссе а республикна органаша а Черепнина бригадо бу болх, цо хьалъеча объектай дикага хьежача уж республике эттара дикагIа хилара дешал дар.

Бригадира эц коллективаа кхетам балара балха хоадаяь лаьрхIа ха. Иа гIулакх ду миссала. ХIаьта укхаза керттердар да бригадира ше кайта хьокхам. Бригадира ше болх кхычарел кIезигагIа ца беш дуккхагIа беш хилар, цунна моллагIа хIама де хар. керда балха баьхкараша из гоавала «къайленаш» дIайовзийташ хилар, уж дос цхьалха долеш тIанйбар, балха баьхкача хьалхарча деношка лена шоай йовихо еш хинар царга кхетадайтар. Уж хIамаш а кхыдараш а да коллективе дика нравственни атмосфера хьераш, меньали балхах дог ца лаьнлгеи юкъе ца дойтар.

Къахьегам ба производстве сага гIулакхий керттера хьокхам. Амма коллективни къахьегама юкъе а да эзараш дола теркам ца деш дита йиш йоаца кагий гIулакхаш: цаI моллагIча цхьан дакъера дика кхаъ хеза ва, вокх цамогаш а наза хIаьта балха арваьнна ва, кхоаллагIчун сирахьа институте занятн я. ЦаI хана хьалкагIа балхах мукъавалийта веза, шоллагIчуна санаторе путевка якха ноакъостал де деза, кхоалагIчунна цо дика дешара эша хьалаш Iалашде деза, цхьаькха ва уллув Iо а хоавалаь хоза къамьл де дезаш. ХIаьта Петровича из деррига я де ха хул.

Керттердар да нахаца дика хилар, хьо цар могавар, кхаш шийна дагадар дувц бригадира.

«Нахаца дика хилар»... Цхьанахьара хьадолалуш-м ма дий из: хьалхагIа наьха уйла я ль, тIаккха хьай уйла эргара хьадоагIаш хила деза из.

Опытни мастер а эттара лакхагIча класса каменщик а вола Черепнин дог а дика долаш ва. ХIанз хьехамчаш оалаш болча мастерах цаI ва из. Дукха каменщикаш кийчбаьб цо. Царех цхьабараш хIанз шоаш бригадашта кулгалдеш ба. ХIаьта цун эттара дикагIа болча ученикех цхьаннена Дикаев Султана РСФСР заслуженни гIишлонхо яха сий дола цIи сийнай.

Цхьаькха дика гIулакх а доал Черепнинах — даим кердача тIаккуаш хилар. Республике эттара хьалхарчарца хезар цунна бригадни подрядах. шиъ бригаде из юкъейоалайяр. ХIаьта цу кердачо коллектив кхотайяр, хьинар айдир, хIана аьлча, бригадни метод юкъейоалаьча меньалашта моттиг хилац.

Цхьаькха а: бригадира дIадех, могаду, тIагIертаду дешилга, къаьстта кагирхошта. ХIаьта из ше даим дешаш ва: комплексни гIишлош еча бригаде нийслуш йола ерригга профессеш Iомальй, моллагIа из вале а, шийла дикагIа ховчунга ца хоаар дIахоатт, дилла а деш гIишлош ярах дола керда литература.

Цу дIахезай пхе шера вдая ленински юбилей тIакхоачаш латташ кхоачашъяьча Черепнина бригада. ХIаьта хIанз бетта-бетта кхоачаш а ю шиш заданеш. 65 саг ва цу бригадаца. Царна юкъе ба нохчий, гIалгIай, эрсий, украинцаш, эрмалой. ХIаьта кун тIум, шоллагIа новатор III-ча степена Слава ордена кавалер Тахтаров Султан, Побережный Николай, Сергеев Виктор. Солнишкина Нина санна бола гIишлонхой. Царех тара хила гIерт берригаш а, цартара нибу хьокхам. Бригадира тешаме гIончаш ба уж.

Нагахьа санна саг наха гIулакх дара вахаш вале, цар дилда я хам бергба цун. Лаьха мах баьб наха ПМК-105 бригадира П. П. Черепнина къахьегама. Цунна еннай Нохч-ГIалгIайчен заслуженни гIишлонхо яха сий дола цIи. Цун наьха тIа леп Къахьегама Цеча Байракха орден. Амма цунна керттердар — из ше болх беш волча коллективо лархIар.

Иштта саг ва Петр Петрович Черепнин, ше дийна меллаш леладергдола гIулакх а лаьрхIа гIишлонхочун хала декхар тIаийца коммунист.

А. ЗАЙЦЕВ.
«Электроприбор» завода наладчик.

Социалистически интеграци лелаш я

Кхашкарча къахьегамхошта йола машинаш

Лаьтта леладерий къахьегама эффективноста хьадак фактор йола тракторнни юртбоахамей машинаш хьаеча цхьана гIулакхаш леладар-легIа я кхувлаш. СЭВ членаш долча мехкаша хьинаре пайда эц производствака дунен халкъашта юкъе специализаци кооперировании яра торонех. Цо гIо даьд балха овсарле лакха йола хIанзарча хаиара юртбоахама техника ярахцилга совдаккха.

Керда, эргаяьха тоаль техническн средствани хьаеш ба социалистически мехкашка 40 жар саг совгIа-Iилмахойи инженерно-технически болхлойи. 150 Iилма-тохкамей проектни конструкторски организаци, 350 совгIа йолча доттагIлен заводашка хьаду юртбоахама балхашта механизаци яра йолча машиний оборудоване ши жар гаргга тейпа.

Цхьан расчеташ яро а кердача техника моделаштен образецаштен тохкамаш даро а тIехкъарча шерашка йиш хилийтай СЭВ членаш долча мехкий предприятен лаьтта тоадара, хIамаш дIасран чуацаран, чуденача ялата, коартолашта, шекара свеклашта эша гIулакхаш дара, хьайбаш леладеча фермашта механизаци яра, совийн комсийн бешамашка, баьцадааран леладе балхаш дара йола керда итташ тайпара лакха балха овсарле йола машинаш кхашка арайовлийта.

Юрта боахама эшаш йола техника кийтъяран хьаяран низаш вIашагIтохарах доккха беркат доал: из хьалра эша ха лоац а ю средствани кхо а ю, арахецача продукце диналн балха деррнгача лагIашка къахьегама эффективности лакхъю. Иштта духхьал шин шера хьайир шийна кийссаяр свеклаш лелаеча кхи цхьаькха йоаца КС—6 яха комбайн. Серийни производстве из дIатуяла а иштта кIезанга ха маро эшандар — деррига а цхьа шу. МоллагIча хаоттамагIа болх бу, ялх ряд йола, шинетIа лела из комбайн дика хилар шеко йоацаш да. Цо йиш хулийт свеклаш чуэцача кулгашна ду балхаш геттара дIадаха, 50 саго бешболи болх бу, кхаш тоадарга дIайола ха кIезигъю, дукха средствани кхою. НРБ, ВНР, ЧССР дакъа а лоацаш ГДР-ен СССР-ен специалистий кулгаша хьаль эзараш цу тайпара машинаш я хIанз СЭВ членаш долча мехкий кхашка балхаш деш.

Цу хана ГДР, СССР, ЧССР хийцна деш латт опытни образец вайна гаргтарча шерашка гургйолча комбайна дIахо модернизаци яра балхаш. Машин кхьаярел тIех хургьар да балха оксарле кхы а лакхагIа хилар, механизаторашта йола комфортабельность дикагIа хилар, хIаьта къаьстта лоархIамедар да, чуэцачи хана йовш йола свеклаш геттара кIезигбе цо йиш хулийтаргхилар.

Керда машинаш хьаеш болча конструкторашта, болхлошта, техникашта, инженерашта эттара доккхагIа дола совгIат да цар тIа болх беш бараша уж дика могаяр. «Тха кооперативе К-700 яха советски ши трактор кхаьчача — яхаш дувц Зоннебергерча (ГДР) трактериста Ф. Эккарда, — тхо цу сахьате сменагIа 12 гектар аха доладелар. Цаккха а ца хина хIама дар из. Цо иштта дукха болх бара бахьан духхьал К-700 яха трактор ива болаш хиларах лаьтта Iацар, цун бахьан лаьтар иштта тха «Ваймер» яхача комбината заводаша лаьрхIе «Кировца» тIехьадувза хьадеча Б-550 яхача нохарра балха овсарле лакха хиларах а.

Цунна тIатоха деза, Б-550 яха нохараш а доахнаш хIанз укх сахьате ГДР болх беш йолча 1.700 цу тайпарча тракторо дилла лелаеча 14 эзар тракторо бу болх беш хилар. Из ба цар балха овсарле лакха хилара хьокхам.

Сов дика лоархIаш дола технически кердадараш эзараш уж серийни производстве дIачу а далалехьа гучабоал. Иштта нийсделар, масала, Е-516 яхача хьажкIаш чуэцача комбайна гIулакх. Дукхача мехкашкара юрта боахама специалисташ чIоагIа сагота болаш бар из машина потоке оттаяра гIулакха. Кердача комбайна дуккхача дунен халкъашта юкъерча выставкашка дошо медалаш тийнай. СЭВ членаш долча мехкий конструкторашта цхьана къа а хьинга хьаьча цун технически даннеш лакха а я, хIаьта цхьан сахьата 10 тонн фуалъяьха хьажкIаш чуэцийш йолаш а я. Цун балха овсарле хьалхагIа лаьда эцаш хишача цу тайпарча машиний хиначул дуккха а лакхагIа я.

Тахан социалистически пачхьалкхенашка юрта боахама балхашта механизаци еча средствай арсенала, кхыча кердадарашца цхьана, бIубенна юкъеснай «Нива» «Колоси» яха советски комбайнаш, мелиоративна, лаьттанцарча балхашта, хохаш чуэца машинаш, чехословацки хо чуэца комбайнаш, бешамашка балхаш ду трактораш, баьццара горошек, спбаз чуэцаш йола венгерски техника, цар хьажкIаш чуэца агрегаташ, баьцадаараш чуэца машинаш, «Бизон-суперы» яха польски комбайнаш, коартолаш чуэца ГДР-ера хьауха машинаш, сеялкаш, минеральни удобренеш тесса машинаш.

Юртбоахама машинаш хьаеча цхьана къахьегарах даьна беркат къаьгга хьагойташ дола хIама да. 1978 шу доалуш СЭВ членаш долча мехкий тракторни парк 8,5 миллион единицага кхаьча хилар, 1950 шера хиначa боарамал пхезза сов а йоалаш, ялат чуэца комбайнаш 820 совгIа хилар (цу ханаца нийсдича диазза сов а йоалаш), керда техника юкъе а йоалаеш минеральни удобренеех пайда эцилга цхьаьтттаза лаккденнад цу юкъа.

Социалистически содружества пачхьалкхенаш специалистий болх 1985 шу тIакхачалехьа СЭВ членаш долча мехкий юрта боахама ма эшаш трактораш, керттера юртбоахамен мелиоративни машинаш, хьайбаш хIинаарча хааарча методагIа леладара эша оборудовани хилайтара тIаберазаба ба хIанз. Вай мехкий коммунистически болхлойи вартеш магсаза а хинвай къахьегамхой вахара боарами хьали лакхдара кIийле йолча юрта боахама материальни база дегIайоалъяра Iалаьмате боккха теркам тIабохийташ.

Борис РЯБОВ,
АПН обозреватель.

Доазол дехьара

КХОАНА — ВОШАЛ ТЕССАЧА ГОРОДИЙ ДЕРРИГДУНЕН ДИ

СРВ. Хошимини Ленинграда — вошал тесса городаш. Царна юкъера юкъ эзараш километрашца лоархIаш яле а цу йоккхийча фордашта йистерча городий къахьегамхошта юкъера доттагIалли вошали чIоагIа да.

СУРТА ТIА: города Хошимина центре.

ТАСС фотохроника.

Социалистически мехкашкара хоамаш

БЕРРИГА ТЕРКАМ — САГА

Сага, халкъа, хIара польски дезала социальни хьашташ кхоачашделга Польски вIашагIкхийтта болхлой парте экономически политика хаддаша а керттера а декхар да аьнна белгалдаькхар парте VIII съезде.

Чакхдаьннача итт шера республике кхоъзткъа процент дукхагIа квартираш хьалъяьй, кхоъзткъалагIча шерашка яьчул. Болх бе йолаялийтай 160 совгIа цIенош ду комбинат. Бакъда, фусамаш кхы а дукха эшаш я.

1980 шера ПНР гражданашка 340 — 346 эзар квартира кхоачаргья — чакхдаьннача шерашц нийсдича 6 — 8 процент дукхагIа. Шийца коммунальни боахам а болаш нах чубаха цIенош хьалдира, шера луча ерригача капиталовложенеех 31,6 процент ахча хьахийцад.

ДезтъалагIча шерий хьалхарча дакъе 1,5 миллион квартира хьалъе лерхI, цул совгIа, 150 эзар квартира капитальни ремонт ергья.

(АПН).

БЕРИИ ЙОАКХО

«Вай тIехьален дуxьа» яха лозунг а долаш, берий вахар ма хулла дикагIа тоадара лаьрхIа шерра кампани дIайолалий Вьетнама Социалистически Республике.

Ханой яхача городерча 15 эзар кьовача болхлочо дакъа лаьцар дамбаш, кхыйола ирригационни гIишлош хьалъеча, укхаза шоаш даьчча ахча дIаделар берий бешамаш, пиенеш ахкан лагераш кийчъяра. Республикa ерригача районашка хIанз а гуллеш да китайски агрессоро зе даьча къилбаседерча провинцешка дахача берашта тIадуаха бараkъе, кхачан продукташ ловзаргаш.

(АПН).

IИЛМАН КАДРАЙ КУЗНИЦА

Укх шера Белградски университета 75 шу доал. 1905 шера лаьрхIача законо Белградски лакхера школах университет яьча хана укхаза ерриге а пхи факультет мара ацар: философе, права, технологе, медицински, теологе.

Чакхдаьннача шерашка университетах Iилман кадраш кийчъю кузница хилар, эзараш болча нагийча нахан мехкараштен вахара путевка еннай цо. Цо араххийцачарна юкъе — пачхьалкхен делташ, Iилмахой, пидархой, артисташ... Дунен шоллагIа тIом хиннача шерашка 280 студента Халкъа турпала орденаш елар.

Тахан университета 27 факультете дешаш ва 54 эзар совгIа студент.

(АПН).

БОЛГАРСКИ ЭЛЕКТРОМОБИЛАШ

Кердача электромобила опытин йолча образецах цаI хIана Софийски аэропорте болх беш я. Дукха ха плалехьа шин эзар электромобиль араяргья НРБ столица улицаш тIа — цар дукхагIйолча хана бус тикашка продукташ дIа-са кхухьаргья.

Болх беш йола эттара хьалхара болгарски электромобила образец хьайир 1969 шера НРБ электропромышленноста Институто отталъча проектагIа. Цунна тIехьха хьалъяьча массехк образецех дикагIа яр ларде а лаьца, аьттув бола модель хьейир. Цун автораш — электрокарийн автомобилийи Института балхахой. Автомобила двигателаш батарейша лелаю, хIаьта царна цкъа яь зарядка 90 — 100 километр никъ бе тоъ. Электромобила шиъи ахи тонн мохьаш дIа-са кхахьа могаргдолаш киз 5в.

(София-пресс — АПН).

ЭГГАРА КЪАЬНАГIА БОЛА IАМ

Хубсугул яха Монголе эттара къаьнагIа бола Iам — Центральни Азе теза хиш долчарех эттара къаьнагIбар. Иштта вывод яьй цигаьа цхьана болх беш хиннача монголо-советски геологически экспедице. Миллион шу гаргга хьалха хьахиннача Iамо массехказа хийцай шиi белгалонаш. МНР территоре тIара кхыдола Iамаш — кхо эзарчел совгIа да уж укхаза — Хубсугула тара дац, уж дола 10 — 15 эзар шерал дукхагIа ха ац.

(АПН).

ЗУБРАШ ЛОРАЮ

Берлинера къилбаседа оагIорахьа бIаь километр гаргга гаьна ваьлча дIайолалу Мекленбургски областа листа хьуна хоза Iамаши. Укхаза безам а болаш туристаш ух, зубраш яхаш йолча заповеднике цар чIоагIа сакъердалу. Оттальча хана хьайбаш хьашта хьатIадоагIа, цу хана юххера царна бIарахьежа бокъо лу.

Iула вож дакъа, 18 зубр, цхьаккха хIама наьхъа тIа доазаш кортамукъа лел. Заповедника йоккхача територе тIа шоашта тоъал доакъар кордоагIа царна. Беловежски пущера ткъо шу хьалха йоалаяьча боршачен сечен шиниех — Пуалахи Пумпахи — хьайолаеннай ерригa ткъаь итт зубр.

(АПН).

Кхерам тIатувсаши ультиматумаш уттаеши

Вашингтонски администраце дунен халкъашта юкъерча аренe хьаькъалагIа доацаш голаш етташ леладу гIулихкаш дукха ха я массене а хIана лархIац аьнна харцахьа лоархIа. Ховахета белгалдаькхадац европейски столицашка гIолла лийна США юха кхаьчача пачхьалкхен секретара заместитело Болла Вашингтона политика цига «тувласина цу а нийкха ноташ тIабетташ беш йоаш йоалдача пилава» тара лерхI аьнна.

ХIанз Малхбузен Европера бараштa гу американски пилла ГаргарчaМалхбалерчарна меттел цар шоай «бешамашта» а кхераме хилар. Президента Картера малхбузенeвропейски телевиденена тIеххьара интервью луча хана хьахьекха ма хиллара, Иранацарча гIулакхашна ше бийцар санна болга кхерам тIатувсарен ультиматумий меттала къамаьлаш ден йолаеннай США союзникашца а.

«Тха сатем кхоачалуш латт» — аьннад Картера, хIаьта Вашингтоно дIанхайкадьрашта тара долаш «хаьдда йолча хана» Ирана духьалара гIулакхаш чакхдахар Англегара, Малхбузен Германеара. Францегара, Италегара хьа а дийкад. Кхыметтел шиi проамерикански позици а тIехь дика довзаш дола «Файнэншл таймс» яха английски газета а Iеденнадац, цо ядадьд. США союзникашта кIайча цIен гIожа методаш дика йовзаш яле а Вашингтоно духхьал яь диктат уж чIоагIгIа цецбоахаш хилар.

Цу тайпара гIожа а ультиматума хьисапе а къамаьлаш дар ший лоIамеча пачхьалкхенна эхь долаш хIама хинна ца Iеш ВIашагIкхийттача Штатий союзиикий духхьал практически бахьаниш а кIезига дац Вашингтона гIулакхашта рэьза ца хилеи эгIаза бахен. «Нью-Порк таймса» хоам беш ма хиллара, «дукхача европейски лидераша лерхI шоай бокъоица долаш долча хьаштаща тарлуш доаца гIулакхаш бIаргаш дIа а дувшадаь де деза яхаш санна».

Малхбузен Европа безам бац алхха цхьа «Атлантически солидарность» бахьан долаш шийна муш къ тасса. Бакъдар аьлча цигаа кхача гIерташ ма дий малхбузенeвропейски пачхьалкхенашна Иранацара дипломатически гIулакхаш доха а де цунца торговли леларa эзбарто дIа а кхайкае яхаш Вашингтоно дIадехар. Из фу яхилга да аьлча, из да пайдане йоли сбыта рынок дIа а лькха ирански мехкдаьтта лоаттаделга соца а де яхилга. Кхаь даькъах шиi дакъа шоашта эша мехидаьтта цигара кхухьаш йола Малхбузен Европен Япони ВIашагIкхийттача Штател дуккха а дукхагIа цунах тийша я.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

Кхоана — Афганистане апрельски революци яь ши шу дуз

1. СУРТА ТIА: Кабульски юкъерча школа хьехархой Захголь, Зелейха, Карима, Макбуба занятеш чакхъьлча.

2. Афганистана Къилбаседе Балх яхача провинце Советски Союзо новкъостал а деш вIашагIйоллаш латт юртбоахама машинно-тракторни станци. Цига я хIанз 67 «Беларусь» яха тракторраш сеялкаш, царна тIехьатувса инвентарь. Керда техника карaерзаяра афгански вахархошта новкъостал ду советски специалисташа.

СУРТА ТIА: «Беларусь» яха геветски тракторaш

Г. НАДЕЖДИНА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Сийлахь-йоккхача Коталон 35 шу дизарга

ФРОНТОВОЙ ИСТОРЕ КАДРАШ

Сийлахь - боккха Дай - мехка тIом болабеллачу хьалхарча дийнахьа дена котало а йоккхаш из чакхбаллалца советски бIухошца цхьана фронте кхьачаьшна гIолла лийнаб халчъа турпала гIуллакхаш цу шерий бакъдараш дIаладеш фотокорреспондентиш.

«Рабочая Москва» яхача газета тIе 1927 шера эгара хьалха кепатехь арадаьннад барайтти шу дахнна хиннача фоторепортера ученика Межуев Алексея сурташ. Цу хана дена ах бIаь шу совгIа йолча хана фотокамера бе а елла вахаре гIолла чакхваьннав из.

ТIом хьалехьа долча шерашка хиннав Межуев Алексей Михайловичах ТАСС фотокорреспондент. 1941 шера 22 июне Тушински аэродроме вахха араваьнняв из цига рекордни полет е кийчлуш хинача самолетий сурт дахкха... Цига вoдаш ТАСС Фотохронике чуэттаn. ХIаьта цIаьхха хайнад: тIом! Цу хоамo хиндай цун планаш массеха шера. Иштта хилар миллионаш болча советски паьха а.

ТIема хьалхарча деношка Москвера еррига учреждениш Iалаьмате сиха тIема гIуллакхашта эвача тайпара болх бе йолаеннай, цу деькъе ТАСС Фотохроника а. Цига цу сахьате вIашагIъеккхай тIема фотокорреспондентий ши группа: армейски флотски. А. М. Межуев шолагIчa группе нийсвеннав. Форд дика бовзаш ма хиннавий из: Балтийски флоте «Марат», «Октябрьски Революци» яхача линкораш тIа а Тихоокеански флоте — хин кIел гIолла лелачe лодкаш тIа а гIуллакх деш хиннав. ХIанз юха а Балтике вахийта оттаваьв, бакъда хIанз кердачa гIуллакха — тIема фотокорреспондент волаш.

Алексей Михайлович морякашца тIема походашка ух, уж саена кхераначa моттигашка нийсалу, флота авиаторий, форда гIаплой, фронтовой вахара сурташ дох.

ТIема ханах хьалхарча ах шера хаддаиза Балтийски флоте хиннав А. М. Межуев. Цо сурташ даьхад Таллина, Ленинграда оборона, Ханко яхача ахгIайрен тIа гитлеровцашца йаьча тIема, Эзель яхача гIайрен тIа тIема-форда летчикий, 1941 шера 8 августа цу летчикаша эгара хьалха фашистски Германе столице Берлине бомбаш чуйиттай.

1942 шера январе дена А. М. Межуев Iаьржача форда флоте хул. Цо даьхадьацад Севастополен Керчен лигендарни обороне. Новороссийскaна штурм яьча «ЗIамигача даьтта» хиначa тIемашца. Крым мукъайоаккхача, фашистски гIаьрахоишта дуьхьала Советски Эскарон ТIема-Форда Флотон даьча кхы дукхаьчa тIемашка. А. М. Межуева даьха вай Даьхенна эгара халагIа хиначa хадаттa событей сурташ Сийлахь-боккхачa Даймехна тIема историна юкъе дихнд.

Даьхено белгалъяьккхаб фронтовой фотокорреспондентий турпала къахьегам кхоъ ордени кхойтта медали цуьна яларца.

СУРТАШ ТIА: 1. фотокорреспондент Алексей Михайлович Межуев (1980 шу). (Н. Акимова сурт).
2. Новороссийск. 1943 шу. 16 сентябрь. (А. Межуева сурт).

ТАСС фотохроника.

МАССАЗА А ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

Сийлахь - боккха Даймехкан тIом Балкоев Съалмарзий Iумара болабелар Польшаца юьзсинна вай Даьхен довзуш долча. Укхазa гулбаьбар фашистски Германе вайна тIалалла кийчбаь тIема низ.

Iалаьмате хала дар Балкоевна а цун новкъосташта а юхатIехьашка вуьла не-заш хиннa тIема хьалхара деношт. Хала дар аькхашна тарaвийрзача моастагIчо лета ду детаза гIуллакхаш да, цо нохааь юрташ, городаш, шоаш боххa моттигашкара арабахьи нах, царна тIаьттa хало бIаргаго.

Уж моастагIий бIехa гIуллакхаш да из могаш. Даьхорас, фашистий гIаьрахошта доагIаш дола тIаIазар де уравттэр деррига советски халкъ. Шоай са кхо ца деш майрра духьала эттар са кхайкаш баьхача «хьайшишта».

ТIема хьалхарчa ши шу Балкоев Iумара 27 дошлой полке даьйххар. Цкъа цига чов хиннa госпитале кхаьчаш из, цигара арaвоаллаше а 150 артиллерийски полке кхоьжавир. Россе, Украина, Венгре, Румынe, Австре дIаьхш йола юрташ городаш фашистех Iоцiеньe йийлар цу полка. Денали майрьла гойташ дуккхача йоккхача операцешка дакъа доалаш хилар Сьалмарзий Iумар. Из бахьан долаш Верховни Главнокомандоване бархIаза баркал кхайкадаьд цунна.

Дукха ха дIалехьа Iумар хиннача полках, тIема операцеш дика чакх'Iоюхаш, массане а майрал гойташ из хилабарIа, 150 артиллерийски гвардейски карзакни полк, яьккха керда цIи тиллар. Иштта, гIалгIа Балкоев Iумар хилар гвардеен-халах. Iалаьмате сихен мичахьара гулабаьнна ца хойташ говзен етташ фашистски гIаьрахошта боккха кхерам тIаоттабаьбар гвардейнаша. Уж майрa гIуллакхаш бахьан полкерта дукхачa наха Советски Союза Турпал яхa сий дола цIераш кхыдола дукха тIема совгIаташи делар. ХIаьта Балкоев Iумара шийна а лен-над дукха тIема совгIаташ. Цунна еннай кхоъ «За отвагу», «За победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За оборону Сталинграда», «За оборону Киева» яхa медалаш, кхыдола совгIаташ.

Иттaш йола фашистски танкаш йохаяьй гварди сержанта Балкоев Iумара артиллерийски расчето цхьай 76 миллиметрови танкашта дуьхьала еттача йоккхача тепаш.

ТIема хьалхарча дийнахьа дена из чакхбаллалца тIем тIа хиннав Балкоев. Котален Ди деза догIа город Вене хилар цун.

Массехказа чов яь, контузи хиннa ва Балкоев. Цхьабакъда, кхо шу пенсе ваха даьннадале а, хIанз а тIехьа къахьегаш ва из. ШаьгIа вахIа сатеш ветерана. Цун къахьегама стаж 43 шу я. ХIанз Наьсарен райпапобьте хьахо ва Iумар. Укхаза коммунистически къахьегама ударник йолаш болх беш я цун сесаг. Хадишат а, бархI бера нана, нана-турпал. ХIара бетта хIара шера ший планаш кхоачашъеш цо укхаза къахьега ер иттлотIа шу да.

Вай сийрда тахьие бальаш шиь са ца кходеш латтача гвардейца юхь тIа тIемо йита ший къиза лераш я из дIатIахьежача ший хавел къахьегIа хеташ хилар. Цу дукха вейх хIеране сий а ду, дег тIара баркал а ях Балкоев Сьалмарзий Iумар сиина болча наха.

К. МАРЗИЕВ,
тха штате воаца корр.

«Востоке» безаме я

Грозне къулбехьарча рынкан автовокзалаш юхе я «Восток» яха кафе. Хаддаза нах латт цу чу. Иштта я цунна гаьна йоаш йола «Махачкала» яха кафе а.

Уж а «Пельменная», «Салам» яха кхы кафеш а чуйолхаш цхьа хуст я из. Нохчий, гIалгIай, Кавказе дахача кхычa къамий даараш, иштта кхыдараш а кийчау цу кафешка.

— Цкъа тхо долча хIама даа вена саг цIаьхха юхайа доаг доагIаргдолаш дIавахийта гIерт тха болхлой, — йоах пуста заведующе Таигиева Бахьауддина Зарас. — Iимерза хиларца, эзлий гIуллакх дарца, кхача чамболаш кийчбарца нах тIаузз оаха тхоай кафешка.

Цо дувцар бакъду пуста предложенеяй жалобайи книжко. Городе а юрташка а бахача наха, хIаьта иштта гаьнара баьхкача хьашаша а даа хIама кийчдаьраштa яздь дукха баркалаш да цу тIа.

«Восток» яхача кафе производства заведующа Байдуков Жунанди «Махачкала» яхача кафе производства заведующи Чанхоева Аксети чIоагIа тьож кхача кийчбарга, эшача хьехар ду поварашта. Уж даа хIама кийчдара боккхи специалисташ ба. Байдуков Нохч - ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло кьнна цIи енна ва. Дукхи а сийлен грамоташ премеш енна я Чинхоева.

Кхача кийчбеча къахьегаш дика къахьегаш коллектива общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацаш хилара «Знак Почета» яха ордени енна я «Махачкала» яхача кафе повар Ибрагимова Полина. Иштта болх беш повараш ба Томеско Любовь, Баркинхоева Марет, Тарамов Хьусен, кхыбереш а.

Уж берригаш а коммунистически къахьегама ударникаш ба. ХIаьта коллективе болх беча 100 сагах 67 из цIи лелаеш ва.

Шоашта карагIдьнначох кхоачамбаь Iеш бац цу кафешкара болхлой. Цар хаддаиза дакъа лоацаш балха говзалла политически сахкетами. Царех дукхахбараш заочно деша багIа.

Деррига а цхи цу мара дац из хуст йоа.

ДIайолаеннача хьалхарча шера цу коллективо еш хиннa товарооборот 489 эзар сом мара яцар, хIанз из кхаьчай 1 миллиони 50 эзарни сомага. Коллективо ше хьаеш арахецаш йола продукци 248 эзар сома маьха хинначарe 610 эзар сома чаьхаго кхаьчай.

Коллективо хаддаиза тIехкхоачашду ший декхараш. Пятилетка дIадахача хинъ шеран кхаь беттан товарооборота план 4 миллиони 138 эзарни сом йолаш цо кхоачашйир 4 миллиони 198 эзар сома, вешта аьлча план 60 эзар сома тIехкхоачашъяьй.

Дика дIадоладаьд керда шу а. Хьалхарча квартала товарооборота план 3800 сома тIехкхоачашъяьй. ХIаьта ше хьаеча продукце хьакъехьара задани а иштта тIехкхоачашъяь я.

Кафей болхлоша хаддаиза кьовсам лоаттабу рузкъан кхом бара тIехьа. Цар цIанкха а йойтаn кхачa кийчбеш хьаIоала хIамаш. Уж хьайбанша ва дIаялара Iоаю. Дукхьал ух шера хьалхарча квартале цар дIачуеннай 7 тонн хIамаш.

Социалистически рузкъа не кулг бIеха геха саг гучавальна моттиг яц коллективо. Болхлоех дукха а дунхагIбараш къона нах ба. Цига болх беш я комсомольцийкагирхой ши бригада. Къьыстта дика къахьег Нагаева Саутхан керте латтача бригада.

Ю. ЮСУПОВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

26-ча апреле

В. И. Ленина цIергIа культура Дворец. 19.00. Болх беш хургья дискотека.

Химикий культура Дворец. 12.00. Саг йоалалр-маьре кхар деадеш белгалданкхар.

КИМ цIергIа клуб. 12.00. «Дезали школеи» яха беседа. «Застава» яха художественни фальм хьокхаргда.

Л. Н. Толстой цIергIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университета культура Дворец. 15.000. «Цкъа сайрийна» яха фашизм эшаеш Котало яьккха 35 шу дизара хетаь студентий кагирьой театра спектакль.

27-ча апреле

В. И. Ленина цIергIа культура Дворец. 16.00. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетаь кинофестиваль. 19.00. Болх беш хургья дискотека.

Химикий культура Дворец. 11.00. СССР 50 шу дизара цIергIча химзавода къахьегама ветеранашца дола вIашагIкхетар. 14.00. Теннисах йола спортивни вхьаш. 18.00. ЦхьоалагIча майна долча къахьегама рапорташта хетадаь «Вай кIира» яха радиожурнал. 18.30. «Дуне тIа гIолла гIа боах ЦхьоалагIча мал!» яха кинофестиваль.

КИМ цIергIа клуб. 10.00. «Машар! Къахьегам! МайIа» яха утренник. Мультфильмаш хьокхаргда. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупская цIергIа культура Дворец. 14.00. Болх беш хургда «Къона ленинхо» яха берий кинотеатр. 19.30. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене балхахой ЦIа. 18.00 Дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагIон Дена хетаь кагирхой сайре.

Л. Н. Толстой цIергIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университета культура Дворец. 10.00. Сийлахь-йоккхача Котален 35 шу дизара хетадаь университета вокально-инструментальни ансамблей хьажар.

Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дизара хетаьй шоий тIеххьара премьера Нурадилов Ханпаший цIергIча Нохч - ГIалгIай пачхаьалкхен театра нохчий труппо я. Из я цIи хетача советски драматурга Вишневский Всеволода язъяьча «Оптимистическая трагедия» яхача пьесах йола спектакль.

Спектакль оттаьй К. С. Станиславске цIергIча РСФСР Пачхаьалкхен преме лауреата, театри керттерча режиссера Хакишев Руслана.

Бек АБАДИЕВ.

СУРТА ТIА: спектаклера сцена.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ФЕ ХИЛА

Грознера Советское яхача юрта бодачe наькъа тIа хиннад е хIама. Хьалдавалвенна, духьала машинаш ухеча наькъа оагIоразьа а ваьнна духьала йоагIача «Москвич» МАЗ-500 тIатехай республика жилищно - коммунальни боахама министерства «Ремстройтреста» чуйоагIача УМС водитела Х. Умахаевн. «Москвич» лехкаш ваьгIар шигача вийнав, хIаьта цунна хиина вуь пассажир чIоагIа лозаваь а волаш больнице вихьав.

Эттара вогIдар фуд аьлча, машин ше тIа ма теххинге цигара ведда дIавахав МАЗа водитель. ХIаьта я хьа-м лехав из. Цунна отта а яь материал следственни органашка дIачуенный. Цхьадолчо даькъе бехке би автомашинаш шоай метте лоатталрга хьожаш боаца УМС-а кулаhхой а.

Иштта, веха а волаш, хьалхазкха венна хатар даьд «Восход» яхача мотоцикла водитела, Наурски Мехстройучастка болхлочо А. Я. Пономарева. Духьала йоагIача легковой автомашина тIакхийтта» из, воккхо хатар ца хилийта гIерташ ший хур даьдоллашехьа а.

НаькъагIа лелара правилаш ца харах машинаш лелача наькъа тIа дувлача бераша каст-каста машинаш тIехтаала льнай. Бакъдар аьлча, иштта машинаш тIеттаIарах дукхагIбола бехк тIабуж наькъа йисте бераш дIаргадайча машинаш лагIъе дехкарийла болча водителашта.

Старопромысловски районе Автобусни улицагIа IоваатIача 4 шу даьнната кIаьнка машина тIатехай «Запорожец» яхача автомашина водитела Л. Д. Яварске.

Алхан-Кале яхача юрта гIолла IовоагIаш 6 шу даьннача кIаьнка машан тIатехай Грозненски агрохимобъединене доалахьарча ГАЗ-53 № 10—18 ЧИК яхача автомашина водитела Ш. С. Новраноь.

НовъкъостиЙ! НаькъагIа ахара кхерамален хьажар дIадьош да. Шоах хIаранэ хьикарe дакъа лаца деза цу гIуллакха юкъе.

Оаш даькъа лаьцарг лоархI наькъагIа лелара Правилаш яхар оаш дойя.

ДIадахача кIирагIа (17 апреле дена 24 апрелага кхаччалца) республика наькъашка 58 авари, лья, 4 саг ве а вуьш, 32 сага човнаш а ет.

НГI АССР МВД ГАИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «АБВГДейка».
9.50 — «Шоана, дай-ноаной!».
10.20 — «ДахагIа дола товарош — дукхагIа».
10.50 — «Олимпиада-80».
11.35 — «Халкъа эшараш».
11.45 — «Дешарий го».
12.30 — «Спортлото» тираж.
12.45 — «Котало яьккхараш». Фронтовой доттагIий клуб.
14.00 — «Эрмитаж». «Римский сурт».
14.30 — Кердадараш.
14.45 — «Мальчик Киддовка».
15.45 — Литературан, искусствaн, архитектуран даькъе 1980-ча шера Ленински совгIата лауреаташ.
16.55 — «БIаргагуш дар — теша даладер».
17.55 — Халкъ дола СССР хаьчад артистка О. Бардина.
18.10 — Политически обозревателя Бекетова ьькамаьа.
18.40 — Н. Римский-Корсаков. Центральни телевидени Ерригсоюзни радион симфонически оркестро кхоачашду «Садко» яха музыкальни сурт.
18.50 — «Вахара наьт» яхача телевизиони документальни фильма премьера.
19.50 — Сохтий ЦIен Колонни залера Р. Рождественскe авторски сайре.
21.00 — «Хаь».
21.35 — Рождественскe авторски сайре дIахо ьтьар.
22.00 — Спортивни гимнастиках йола СССР чемпионат. Киевера передача. Ястеьльча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — «Олимпиада хььышния кхеж». Документальни фильм.
9.15 — «Вай беш».
9.45 — «Шахматни школа».
10.15 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.
10.50 — «Со — из хьо яа, я хьо — из со вагь». Iилман-популярни фильм.
11.10 — «Застава». Фильм.
11.30 — Грозньерча № 30 йолча берий беша кхебаьрашa оттаду «Барттайна дезал» яха фальм. (1980 шера 4 марте хинна передача юхакердахкхар).
11.55 — «Киловаьлх поахи кхофчбалар» яха документальни фильм.
12.10 — «ШоаттайинахьарадIашагIахетар». (1980 шера 12 апреле хинна передача юхакердахкхар).
13.00 — Хоккей йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Трактор» (Челябинск). Ленина цIергIча центральни стадиона спорта Двореца трансляци.
15.15 — Гайнех произведенешкара концерт.
16.00 — Н. Погодин. М. Горький цIергIча Московски Художественни академически театра «Кремлевски куранташ» яха фильм-спектакль.
18.40 — «Са пачхаьалкхен салтe».
19.10 — «Деррига хар доь». Киножурнал.
19.20 — «СелаIад» Телевизиони журнал.
20.00 — Кагирхой командашта юкъера футболах йола Европа чемпионат. СССР вIашагIтеха команда — Югославе вIашагIтеха команда. Одессера передача.
21.00 — Консерваторе Яоккхача залера РСФСР заслуженни артиста Нассадкина концерт (фортепиано).
21.40 — «Принцесса Люси берд» яха телевизиони художественни фильм.

27 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.40 — «Зарядка с дIаоттаI».
9.05 — «Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Л. Тимофеевас дIалохк». Фильм-концерт.
9.30 — «Гургаa бетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гIуллакх дош даь».
11.00 — «Унахьлелла» Iилман-популярни программа.
11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «ГIашлош хьалхар а архитектура да». Киножурнал.
12.30 — «Юртера сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Котален 35 шу дизарга. «Спутникашт яхача В. Пановой повестах йола «Юхе цел дисаьа дерригачa вахарах...» яха телевизиони художественни фильм. ЦхьалагIа серн.
15.05 — «Тахан — таргаяа тесса-ча городий Депутатамех Ди да».
15.20 — «Экрано доттагIий вIашагIтоха».
16.20 — Афганистане апрельски революци хинна 2 шу дизара хетаь программа.
17.40 — Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Сийлахь - боккхача шоашка доакхош». ШолгIа фильм.
19.45 — Р. Штраус. «Московски пачхаьалкхен филармоне Академически симфонически оркестро кхоачашъю «Кавалер роз» яхача операнара вальсий хьалхера сюита».
20.00 — «Киноленсьбара клуб».
21.00 — «Хаь».
21.35 — М. Пятнице цIергIча Академически эрсий халкъа хора концерт.
22.20 — Спортех долча телевизиони документальни фильмий программа. Ястеьльча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.55 — «Са город Светловадса» яха телевизиони документальни фильм.
9.25 — «Шоана, дай-ноаной!».
9.55 — «Дийнача чIамий дуьненa тIа».
10.35 — «Кхерам боацаш хIанна лелар».
11.25 — «Эгара низ болашегIа» яха художественни фильм.
13.00 — Хоккейх йола СССР — чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Рига). Ленина цIергIча Центральни стадиона спорта Двореца трансляци.
15.15 — «5-гIа студи».
16.15 — «Телестадион».
16.30 — Мультфильм.
17.00 — Концерт.
18.00 — «Вахаре йола нутеник».
18.45 — КIалтобалгах латара Европа чемпионат. Чехословакера передача.
19.15 — «Кинохьажархо уя спутник».
19.45 — «Бийса аьхкаьла хийла шун берашIа».
20.00 — «Шун письмойх йола музыкальни программа».
21.00 — «Музейшкех выставкеш лелаш гIолла». СССР халкъа художник Ю. М. Непринцев.
21.40 — «Цхьаккха зерговзата аьнна хьо дим кхо бийсен ньхта» яха художественни фильм.

РАДИО

26 АПРЕЛЬ

6.40 — «Гудермесски ахти лелараш болча». Корреспонденци (нохчий меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Хьона ва, Даьне, сахьеч дoгI» (эрсий меттала).
10.20 — «Дега хоIам». Очерк (нохчий меттала).
11.00 — «Йоаш а къахьегаш я вIашний улава дола». «Майна хьалхарча социалистически ваьс кхалзаьатгарашта». Концерт (эрсий меттала).
11.40 — РадиокладгIархой хаттарашта жоп ду Нохч - ГIалгIай АССР юстице министра И. Албастова (эрсий меттала).
14.30 — «Сатирически хаагIе тIа» (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала).
18.35 — «Къона талантийш» яхача махкацара передача (нохчий меттала).

27 АПРЕЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукха еза ашараш» (эрсий меттала).
11.15 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).
13.15 — Хоамаш.
16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
18.00 — «ЦIе сийлаш» (гIалгIай меттала).
18.30 — «Махкан лоттагIай дарашта дола концерт» (гIалгIай меттала).

ДЕША ДIАИЙБУ

АКАДЕМИКА М. Д. МИЛЛИОНЩИКОВА ЦIЕРАГIЧА КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕНА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ИНСТИТУТО ДIАКХАЙКАДУ 1980—1981 ДЕШАРА ШЕРА ДИЙНАХЬАРЧА, САЙРИЙНАРЧА, ЗАОЧНИ ФАКУЛЬТЕТАШКА УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ ДЕША СТУДЕНТАШ ДIАЧУЭЦАШ ХИЛАР:

1. **Геологи, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка разведка яр.** (Дийнахьарен заочнии дешар).
2. **Пайдане оахкалаш доалха моттигаш лахарен цига разведка ярен геофизически методаш** укх специальностех: структурни (кхай тIара) геофизика; скважинаш тахкара геофизически методаш (дийнахьарен заочнии дешар). Цу специальностагIа заочно деша дIаэц специальни юкъера образовани яраш е цу специальностех болх беш бараш.
3. **Гидрогеологи инженерни геологи.** (Дийнахьара дешар).
4. **Прикладной геодези.** (Дийнахьара дешар).
5. **Мехкдаьттеи газеи йоаллача моттигашка болх дIаболабара технологи цига комплексни механизаци яр** укх специальностех: мехкдаьтта доаллача моттигашкара разработкеи эксплуатации; газеи газоконденсаташ йоахкача моттигашкара разработкеи эксплуатации. (Дийнахьарен заочнии дешар).
6. **Мехкдаьттеи газеи скважинашта бурув тохар.** (Дийнахьара дешар).
7. **Мехкдаьттаи газеи промыслай машинаши оборудовании.**
8. **Химически производствай машинаши аппараташ.** (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
9. **Лоамаш балхашта электрификаци автоматизаци яр.** (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
10. **Химико-технологически процессашта автоматизаци комплексни механизаци яр.** (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
11. **Мехкдаьттеи гази чакхъяккхара химически технологи.** (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
12. **Керттерча органически нефтехимически синтеза технологи.** (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
13. **Промышленни гражданскни IиллоIъяр.**
14. **Теплогазоснабженеи вентиляцеи** (дийнахьара дешар).
15. **Мехкдаьттаи газеи промышленноста экономикеи из вIаштIехьъяккхари** укх специальностех: мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленноста экономикеи болх вIаштIехьбаккхари (сайрийнарен заочнии дешар), мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически предприятей экономикеи болх вIаштIехьбаккхари (сайрийнара дешар).
16. **Юкъара технически дешар** (ахка заочни факультете): а) машиностроительни поток; б) энергетически поток.

Дийнахьарча факультеташка заявленеш дIаэц 1980 шера **20 июне дена 31 июле** кхаччалца. Деша водачо дIалу экзаменаш — 1980 шера **1 августе дена 20 августага** кхаччалца.

Сайрийнарча факультете заявленеш дIаэц 1980 шера **20 июне дена 31 августе кхаччалца.** Деша водачо дIалу экзаменаш — 1980 шера **11 августа дена 10 сентябре** кхаччалца.

Заочни факультете заявленеш дIаийбо 1980 шера **20 апреле дена 31 августа** кхаччалца.

Деша болхарашкара массехк потокагIа дIайийю экзаменаш — 1980 шера **15 мая дена 10 сентябрга** кхаччалца.

Деша дIаэцара бокъонаш еррига вузашка араш санна я.

1980 шера института дийнахьарча, сайрийнарча, заочни отделенешка деша дIаоттача хана экзаменаш дIалара кхы а IотIатеха условеш.

Юкъера дешара заведенеш «тIехдикеи» «дикеи» оценкаш йолаш чакхъяьха, юкъера образовани хиларах долча документа тIа юкъера лаьрхIача (округлени йоацаш) 4,5 балл а кхы лакхагIа а йолаш болча нах, уж укх специальностех деша болхаш бале: **гидрогеологи инженерни геологи; прикладной геодези; мехкдаьттеи гази чакхъяккхара химически технологи; химически производствай машинаши аппараташ; мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка болх дIаболабара технологи цига комплексни механизаци яр,** уж институте дIаэцаргба хьалхара ши экзамен (химиеи математикеи письменно — «мехкдаьттеи гази чакхъяккхара химически технологи» специальностах математика письменнеи устнои — лакхехьа хьахаьнча вокх специальностех) 9 баллал кIезигагIа йоацаш хуле (дийнахьара дешар).

Хьалхарча шии экзаменах дина оценкаш а яьхабаьъда 9 балл хилалаь уж еце йоагIа-йоагIача специальностех деша дIаэцара бокъонашца лаьрхIача тайпара дIахо экзаменаш дIалуш а юкъарча конкурсе закъа лоацаш а хургба абитуриенташ.

Юкъера школа чакхйоаккхаш доше (дото) медалаш еина а юкъара специальни дешара заведени е юкъера профтехучилище тIехдика дешара диплом эцаш чакхъьякка нах «Мехкдаьттеи газеи промыслай машинаши оборудовании» яхача специальностах деша дIаоттача хана телаш йола экзаменаш йоацаш деша отта бокъо йолаш ба (дийнахьарча, сайрийнарча, заочни факультете), хIаьта юкъера образовани хиларах долча документа тIа юкъера лаьрхIача 4,5 баллал кIезигагIа йоацаш оценкаш йолаш а математиках (письменно а устно а) ши экзамен 8 баллал кIезигагIа оценкаш ца йоахаш дIаенна а бола нах юхейиса ши экзамен дIалла ца езаш мукъаболийт. ХIаьта цхьан экзаменах оценка «кхоъ» йоаккхе дIахо экзаменаш дIаяла езиш я. (Дийнахьара дешар).

Цa кхетар хатта мегаргда укх адресагIа:

364902, г. Грозный, ГСП-2, Революце проспект, 21. Грозненски мехкдаьтта институт, ГУК, приемни комисси, телефон 2-16-15.

Хоттамаш

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш. йоачан а йоамаш, къилбаседа - малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фетара температура республике 13—18. Грозне 16—18 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломиен морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фетара температура буйсана 7—12, дийнахьа 18—23 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Т е л е ф о н а ш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктоккхама секретаре — 9-24-00; о т д е л а й: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Т е л е ф о н ы: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; о т д е л о в: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00175. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2354.